



OMLADINA

LIST UJEDINJENOG SAVEZA ANTIFAŠISTIČKE OMLADINE JUGOSLAVIJE

God. II

20 septembra 1944

Broj 12

Crvena armija na granici Jugoslavije

**Vanredni ratni izvještaj
Vrhovnog štaba NOV i POJ
za 13. septembar 1944.**

U svojoj ofanzivi ka sjeveru naše jedinice zauzele su grad Negotin i svojim lijevim krilom uspostavile kontakt sa trupama Crvene armije.

Prilikom proslave dvogodišnjice osnivanja Prve dalmatinske udarne brigade, 12. septembra 1944, Maršal Tito održao je govor. U prvom dijelu svoga govora Maršal Tito ističe svjetle tradicije iz teških borbi koje je u toku 2 godine vodila I Dalmatinska udarna brigada. „Istorijska Prve dalmatinska brigada znači epopeju jedne herojske borbe, to je istorija kakvu u toj borbi imaju mnoge brigade naše slavne Narodnooslobodilačke vojske; to je istorija herojske borbe naroda Jugoslavije za njihovu slobodu i nezavisnost, borba za bolju i srećniju budućnost.“ Nastavljujući govor, Maršal Tito, između ostalog, rekao je:



IZ GOVORA MARŠALA TITA

Blagodareći samoprijegornoj borbi naših naroda, koja je vodjena za zajedničku savezničku stvar, uspjelo je do danas velikim dijelom raskrinkati te neprijatelje nove federalne demokratske Jugoslavije. I baš zato što su ti protivnarodni elementi prešli na nove metode u svom reakcionarnom radu, naročito time što se oblače u jagnjeću kožu i uvlače u redove narodno-oslobodilačkog pokreta, oni postaju opasni i potrebna je najviša budnost svih onih, koji ma su drage tekovine te borbe...

Danas se približava čas kada će morati da se govoriti o granicama naše zemlje. Mi nismo o tome nikada, u toku čitavog ovog rata, govorili. Ali ja o tome moram da kažem nekoliko riječi; — naš narod se borio za svoju slobodu, za svoju nezavisnost, za bolju i srećniju budućnost, ali on se bori i za oslobođenje one naše braće koja su decenijama stenjala pod tudjinskim jarmom. Ovom borborom naša braća u Istri, u Slovenskom Primorju, u Koruškoj moraju biti i bit će oslobođena! (Tako je!) I, živjet će slobodno u svojoj domovini sa svojom braćom. To je želja svih nas, to je želja i svih njih tamo. Mi tudje nećemo, — no svoje ne damo...

U našoj zemlji bilo je mnogo fašističkih saveznika. Oni su još tu, to su ustaše, to su nedićevci, to su četnici Draže Mihailovića i Rupnikovi belogardisti, koji su vjerno služili i još uvek služe njemačkim

okupatorima. U posljednje vrijeme, kad se jasno vidi da su Nijemci izgubili rat, ti neprijatelji naših naroda, preko svojih veza u inostranstvu, pokušavaju, ne samo da spasu svoju kožu, nego i da ponovno sjednu na grbaču naših naroda. Ja moram nažalost ovdje da kažem, da nam je vrlo žao što neki krugov u savezničkim zemljama još uvek ne mogu ili neće da vjeruju onome što se kod nas dogodilo i što se dogadja. Još ima ljudi u savezničkim zemljama, koji smatraju da Draža Mihailović kao i drugi izdajnici našega naroda, govore u ime jednog velikog dijela naroda...

Sada nekoliko riječi o tom sporazumu koji smo učinili s vladom gospodina dra Šubašića u Londonu...

Ovaj sporazum sa vladom dra Šubašića naišao je ne samo u redovima naših boraca, nego i kod naroda na izvjesno nerazumijevanje, odnosno bolje reći, bilo je čudjenja: što će nam taj sporazum kada smo savladali najteže i kada smo moralni bez ičije pomoći davati toliko žrtava. Ne, drugovi, to je bilo potrebno. Ovaj sporazum nije oslabio naše redove nego ih je ojačao.

On neće ugroziti tekovine za koje ste se borili i za koje se bore naši narodi. Ovaj sporazum jeste dokaz naše snage, dokaz naše pobjede na političkom polju. On je potpuno u skladu sa svim dosadašnjim našim naporima, da se u našoj zemlji stvori što čvršće jedinstvo

svih naših naroda, kako bi naša zemlja mogla i prema vani zauzeti svoje dostoјno mjesto. Ali mi ćemo ostati čvrsto kod toga da se od tog sporazuma ne može nikuda dalje naprijed bez odobrenja svih naših naroda. (Tako je!) Mi smo i ostajemo vjerni odlukama II zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije. Mi ostajemo kod toga da naši narodi sami svojom slobodnom voljom izaberu oblik unutrašnjeg uredjenja. (Tako je!) To je princip koji propovijedaju naši veliki Saveznici i mi se držimo toga principa. (Tako je!)

Moram da kažem: ako smo mi u sklopu naših velikih Saveznika jedna mala zemlja po teritoriji, svojim djelima mi smo dokazali da je naš narod velik duhom... Mi hoćemo da budemo zajedno sa našim Saveznicima za stolom gdje će se rješavati sudbina Evrope, pa i naše zemlje. (Tako je!) To je naše pravo i mi ćemo pri njemu i ostati...

Idemo u susret velikim danima, velikim danima slobode, ali i velikim danima novih npora, nove borbe u stvaranju naše nove Jugoslavije. Ja sam uvjeren da će naši borci, borci Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda, znati ne samo pobjedom dokončati ovu tešku borbu, nego da će znati i u budućnosti za naše narode sačuvati ove tekovine kako im niko ne bi mogao oduzeti to što su sami izvojevali! (Tako je!... Pljesak.)

Pred omladinskim kongresima naših federalnih jedinica

Demokratska federativna Jugoslavija pretstavlja danas za naše narode garanciju njihove, borbom zaštuje, bolje budućnosti. Njena izgradnja i učvršćenje odvija se kroz slobodnu izgradnju i učvršćenje njenih federalnih jedinica. U tom smislu imaju naročiti značaj kongresi antifašističke omladine, koji se pripremaju po čitavoj našoj zemlji. Pogotovo danas, kada se nalazimo u uslovima skore pobede.

Danas se ujedinjene demokratske snage čitavog sveta nalaze pred konačnim slomom fašističke Nemačke. U toj životnoj borbi, naša je mala zemlja zaštuje vidno mesto. I mi podvostručenom snagom naroda koji je svestan da se boriti za pravednu stvar, tučemo demoralisanog neprijatelja, sada već uz oslonac na bratsku Crvenu armiju. A naši uspesi su najrečitiji dokaz snage i sposobnosti naših naroda da sami upravljaju svojom sudbinom.

Odluke II zasedanja AVNOJ-a su danas temelj naše državne izgradnje. Federacija znači u istoriji naših naroda novu formu kroz koju se jedino može doći do potpunog jedinstva, odnosno, očuvati tekovine naše oslobođilačke borbe.

II Kongres antifašističke omladine Jugoslavije postavio je na osnovu tih odluka zadatke pred naš omladinski pokret. Osnovne parole Kongresa bile su: borba za konačno oslobođenje od okupatora i njegovih slug, za bratstvo i jedinstvo naših naroda, za obnovu zemlje i izgradnju demokratske federativne Jugoslavije.

Razradjujući te zadatke prema svojim uslovima u svetu najnovijih dogadjaja, pripremaju se omladine Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine za svoj prvi Kongres, a omladine Slovenije, Makedonije i Crne Gore za drugi kongres. I ukoliko jača ljubav za svoj narod, prvi put ponesen radom na svojoj vlastitoj slobodnoj izgradnji, utoliko više raste ljubav prema novoj Jugoslaviji, bratskoj zajednici naroda. Duboko se urezalo u svest saznanje da je sve to postignuto zajedničkom borbom i nesebičnim uzajamnim, oružanim i političkim, pomaganjem ustanka.

Srbija u plamenu ustanka! — oduševljeno pišu hrvatski, slovenački, bosanski i drugi listovi.

U njeno je ime 23 godine velikosrpska klaka gušila u krvi oslobođilačke težnje ostalih naših naroda. Uporno su širili laži da je Srbija danas četnička, da je uz krvnika Dražu Mihailovića. A sada je i tome došao kraj. Nema sigurnije smrti za velikosrpsku reakciju, nego kada joj sam srpski narod stane nogom za vrat.

Mi pitanje našeg novog državnog uredjenja postavljamo u najsjudbonijem istorijskom momentu. Državom i rečju moramo učiniti sve da raskrinkamo i uništimo narodne neprijatelje. Moramo omladinskim nasama otvoriti perspektive njihove budućnosti, objašnjavajući suštinu našeg programa. Ne dozvoliti ni tome da prikriveno rovari.

Postavljajući na omladinskim kongresima pitanje izgradnje svoje federalne jedinice, mi se, baš u interesu njegovog pravilnog rešenja, ne smemo ni za nomenat odvojiti od interesa Jugoslavije kao celine.

Sve sebične težnje su nama tudi i vode u ne-ninovu propast, iako mogu privremeno da zavedu nase. Mi zato imamo jedno gorko iskustvo u blisko-prišlosti: osnivanje Pavelićeve NDH. Forma je prije vieme zaslepila jedan deo naroda i prikriila suštinu te države, kao sluge okupatora, zasnovane na istrebljenju ostalih naroda.

Ali je iskustvo najbolji učitelj. I hrvatski je narod, po-utjeli njime, visoko podigao zastavu oslobođilačke borbe.

Cvrsto uz našu borbu stoje i naša braća koja su više od 20 godina bila van naših granica i osetila šta znači tudjinski jaram, a pogotovo fašistički.

Danas su temelji federalne Jugoslavije jaki i neazrušivi. Zajedničkim snagama mi ćemo na njima sazdati zgradu. U tome radu i borbi neka nam osnova misao bude bratstvo naših naroda i najšire jedinstvo svih rodoljubivih snaga naše zemlje.

Ogromna je uloga koju omladina treba da održa u izgradnji federalnih jedinica. Treba razvijati ljubav prema domovini i solidarnost prema ostalim narodima Jugoslavije. To je najbolji put ka rešenju velikih zadataka koji leže pred nama. I takvim ćemo radom izići s najdragocenijim rezultatima pred III Kongres antifašističke omladine Jugoslavije, verovatno u Beogradu!

Grozdana Belić

Lst Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Jugoslavije koji je do sada izlazio pod imenom „Mi mladi“, na osnovu odluke Sekretarijata Centralnog odbora USAOJ-a od ovoga broja počinje da nosi naziv „Omladina“ zato što novi naziv više odgovara širini našeg pokreta,

Redakcija

CRVENA ARMIIJA NA GRANICI JUGOSLAVIJE

Duž cijele Istočne fronte Crvena armija tuče bez predaha poražene Hitlerovce. Na sjevernom otsjeku fronta, u Finskoj, 5. septembra u 8 sati ujutro završene su operacije. Finska vlada prekinula je odnose sa Njemačkom i naredila da sve njemačke trupe do 15. septembra napuste finski teritorij. Zbog toga je sovjetska vlada uvažila molbu Finske da otponu pregovori za primirje. U Baltičkim sovjetskim republikama propali su svi pokušaji neprijatelja, da u pravcu Šaulia i Jelgave probije obruč oko opkoljenih jedinica.

Odbivši sve neprijateljske napade, sovjetske jedinice suzile su obruč.

U pravcu Pruske razvijaju se žestoke borbe. Istovremeno dok sovjetska artiljerija na istočnoj granici bombardira pruski teritorij, u blizini južne granice, jedinice Crvene armije u ofanzivi zauzele su gradove Viški, Ostrolenka, Lomža i Novogrod, forsirale rijeku Narev otvorivši na taj način put za Prusku. Sovjetske patrole ponovno su prešle prusku granicu.

Na sektoru Varšave sovjetske jedinice zajedno s I poljskom divizijom, iz I poljske armije general-lajtnanta Berlinga, stomile su njemački otpor i oslobođile varšavsko predgradje Pragu na istočnoj obali Visle.

U južnoj Poljskoj, južno od Žehova, Crvena armija oslobođila je grad Krosno i izbila na čehoslovačku državnu granicu. Nastavlja se napredovanje prema gradu Prešovu, gdje su slovački partizani zadnjih dana ubili 450 i zarobili više od 3000 SS-ovaca.

U Rumuniji Crvena armija nakon oslobođenja dunavskih pristaništa Seline, Ismaila, Galca i

Braile, crnomorskih luka Konstance i Mangalije, važnih petrolejskih izvora kod Ploča i prije, stolnice Bakurešta, u saradnji s rumunjskim jedinicama, nastavlja s ofanzivom.

U Transilvaniji oslobođeni su gradovi Stanul-George, Orotej i Geogeni. U pravcu Madjarske zauzeta je Kampilija. U centralnoj Rumuniji oslobođeni su veliki gradovi Brašov, Sibinj, Alba Iulia, Deva i Turda. Napredovanje se nastavlja u pravcu Temišvara, Arada i Kluža.

U južnom dijelu Rumunije oslobođeni su gradovi Dragošani, Pitešti, Djurdju, Turnu-Magurela, Krajobra i Turnu Severin. Oslobođeno je više od 700 km donjeg toka Dunava.

Kod Turnu Severina Crvena armija izbila je na jugoslavensku granicu. Uspostavila je vezu s Narodno-oslobodilačkom vojskom Jugoslavije.

Nakon što je sovjetska vlada navijestila rat Bugarskoj, sovjetske snage prekoračile su rumunsko-bugarsku granicu i zauzele crnomorske luke Varnu i Burgas, te gradove Ruščuk, Šumen i Silistriju. Bugarske jedinice nisu pružile nikakav otpor. Bugarska vlada zamolila je primirje i objavila rat Njemačkoj. 9. septembra prestale su operacije protiv Bugarske. Oduševljeno dočekana od stanovništva Crvena armija ušla je u Sofiju.

Sovjetska avijacija podupire operacije Crvene armije, teški bombarderi s velikim uspjehom napali su Budimpeštu.

U borbama Nijemci su izgubili na stotine hiljada mrtvih i zarobljenih. Do 9. septembra zarobljen je i 41 general.

Saveznici u Njemačkoj

Na zapadnom frontu savezničke snage nastavljaju svoje napredovanje prema Rajnu. Savezničke trupe ušle su u Ruan i Diep, koje su prije toga oslobođili francuski partizani. Zauzeti su važni gradovi San Žermen, Gan, Kurte, Ipr, Sedan, Amien, Lil. Pobjedivši neprijatelja na bojištima od prvog svjetskog rata, Saveznički su prodri u Belgiju i prema Rajnu. Oslobođeni su gradovi Namir, Liež, prijestolnica Brisel, te luke Žebrige i Antverpen osposobljene za saobraćaj. Saveznici su prešli holandsku granicu. Potpuno je opkoljeno 100.000 Nijemaca na sektoru Bulojnja, Kalea i Lamanša, dok se njemački garnizon u Havru predao. U luci Brest još uvijek se odupiru opkoljeni Nijenci.

Saveznici su forsirali Albertov Kanal, Kanal Esko i Mozelu. Na 128 km. širokom frontu prešli su njemačku granicu. Prvi prodor postignut je kod Trier, drugi južno od Ahena, treći zapadno od samog Ahena i četvrti sjeverozapadno od Pruma. Južno od Ahena zauzet je njemački grad Lekent i još nekoliko mjesta. Od samog Ahena saveznici su udaljeni svega 1 kilometar. Zauzet je i Luksemburg. Ispred Sigfridove linije saveznici se spremaju za nova napredovanja. Avijacija i artiljerija ruše njemačka utvrđenja. Već se vode borbe na vanjskim utvrđenjima Sigfridove linije. Ugroženi su gradovi Ahen i Trier, dok su od Kelna Saveznici udaljeni svega 50 km.

Jedinice koje nadiru preko Liona i Šalona s juga, spojile su se s glavninom savezničkih armija i tako odrezale otstupnicu njemačkim snagama koje se nalaze u srednjoj i južnoj Francuskoj. Zauzet je veliki grad Besanson, te gradovi Gibri, Aleri, Polinji i Argoa u Savoiji. Amerikanici su forsirali francusko-italijansku granicu te zauzeli važan željeznički čvor Ventimilio. U centralnoj Francuskoj snage francuskog otpora oslobođile su Langr.

U Francuskoj Nijemci su izgubili preko 600.000 mrtvih. Samo treća američka armija zaroblila je 320.000 njemačkih vojnika.

Nakon što su se 17. IX. o. g. savezničke snage, koje pripadaju »letećoj pješadiji«, uz učestvovanje od preko 1000 aviona, spustile u Holandiju, prodlesu slijedećeg dana i snage britanske II (oklopne) armije 25 km. u unutrašnjost Holandije i spojile se s jedinicama savezničkih lетеćih snaga. U toku su borbe kod grada Enthovena, u kojemu se već vode ulične borbe.

Na italijanskom frontu Saveznici se približavaju gotskoj liniji. Borbe se vode u predgradjima Pistoje i na prilazima Riminu. Oslobođena je Piza.

Britanske podmornice otpočele su s operacijama u Skageraku, kod Jitlandskog poluotoka.

Saveznička avijacija s baza u Britaniji, Francuskoj i Italiji nastavlja svoju ofanzivu.

Osim taktičke pomoći kopnenim jedinicama kol njihovih operacija, savezničke eskadrile svakodnevno lete nad Njemačkom i okupiranim teritorijem. Nad Berlinom gospodare Moskitos-i. Sve teže udarce dobija industrija sintetičkog benzina, koja je nakon gubitka Ploča glavni izvor njemačkih pogonskih sredstava. Medju drugim ciljevima napadnuti su i Darmstat, Diseldorf, Beč, Manhajm, Ludvigshafen, Majnc, Nirnberg, Karlsruhe, Hanover i pomorsko uporište Emden.

Nakon oslobođenja velikog dijela Rumunije, saveznička avijacija počela je još aktivnije napadati neprijateljske objekte i komunikacije u Grčkoj, Jugoslaviji i Madjarskoj. S velikim uspjehom učestvuje u tim napadima i prva jugoslovenska eskadra.

Amerikanci su se iskrcali na otok Alma Hera u Pacifiku. U trodnevnim napadima na Filipine, američke snage uništile su Japancima 501 avion i 173 broda.

Takmičenjem u nove uspehe

Narodni ustanak je, oslobođujući ogromne stvaralačke snage omladine, učinio od nje, mesto pasivnog posmatrača dogadjaja, najaktivnijeg učesnika oslobođujuće borbe — jednog od najboljih činjaka u izgradnji nove Jugoslavije. Državu, koja se stvara, omladina s pravom smatra svojom. I baš zbog toga što je ona ceo svoj život tesno vezala uz narodnu borbu, dešava se nešto što se nije moglo ni zamisliti u staroj Jugoslaviji, da široke mase omladine razvijaju vestrano takmičenje, želeći da što više dadu za slobodu, koju očišćava Demokratska federativna Jugoslavija.

Ali spremnost omladine treba još bolje prihvati i organizovati njene napore, stvarajući od mnogih hiljada posebnih sila ne-savladivu energiju omladinskog pokreta.

Još od početka su naše organizacije pokušavale da kroz takmičenje povećaju udeo omladine u borbi. Od takmičenja, koja su postavljana samo deklarativno i završavala se onde gde su i počinjala tj. na svečanom pozivu na takmičenje, prešlo se na organizovana takmičenja, koja su već do sada dala velike rezultate. Ali dosadašnje iskustvo pokazuje da sve naše organizacije ne koriste u dovoljnoj meri sve mogućnosti, kako bi omladina kroz takmičenje dala sve ono na što je spremna.

U mnogim slučajevima organizacije koje sprovode takmičenje nisu u samom njegovom početku načisto sa time što kroz njega hoće da postignu, te tako, i ako se to ne bi želelo, takmičenje postaje samo sebi cilj. Zadatake takmičenja treba konkretnizovati u obliku obaveza koje omladina na širokim sastancima preuzima. Obaveze, — što će se učiniti, u toku čitavog takmičenja i za svaku nedelju posebno, — izradjuje čitava omladina. Ovaj način sprovodjenja utakmice praktikovan je najviše u Dalmaciji i dao je dobre rezultate. Obaveze date kolektivno od celokupne omladine, mogu se kombinovati sa obavezama koje, u sklopu toga, daju pojedinci ili grupe.

Prema tome, da bi takmičenje bilo uspešno, treba ga postaviti kao sredstvo da bi se, zlaganjem celokupne omladine ostvarili oni zadaci koje u tom momentu postavlja razvitak opštinarodnog i omladinskog pokreta.

Obaveze koje su postavljene, od oka, u neskladu sa snagom organizacija, mogu da štete u radu. Kada organizacija bez velikih napora, nekoliko puta premaši obaveze koje su postavljene daleko ispod njenih mogućnosti, onda se omladina lako može uspavljivati, uverena da je postigla veliki uspeh. Obrnuto ako se postave suviše velike obaveze, tako da ih omladina uz najveće zelaganje ne može da ostvari, lako se može razviti ra-

vodušnost prema ispunjavanju postavljenih obaveza. U jednom i u drugom slučaju ne može se postići naprezanje svih snaga i na taj način osigurati uspeh.

Obaveze moramo postaviti tako da odgovaraju, ne samo zadatcima, već i snazi organizacije koja se takmiči.

Mi kroz takmičenje hoćemo da angažujemo sve omladinske snage na izvršavanju postavljenih zadataka. Zbog toga je potrebna široka popularizacija, i to ne samo takmičenja uopšte, nego povezana sa objašnjavanjem zadatka koji su postavljeni. Još pre početka takmičenja, a naročito u njegovom toku, treba iskoristiti sva sredstva koja su nam na raspoloženju, kao listove, zidine novine, privedbe, konferencije itd. Ako se takmičenje poveže sa nekim narodnim praznikom ili kakvim drugim važnim dogadjajem, biće ga mnogo lakše popularisati.

Radi uspešnog izvršavanja zadataka, kroz takmičenje, potrebno je voditi stalnu, sistematsku i svestranu agitaciju kako bi se upoznala, zainteresovala i pokrenula celokupna omladina na dotičnom terenu.

Uspeh u takmičenju se ocjenjuje prema rezultatima postignutim u rešavanju onih zadatka koji se pred nekom organizacijom postavljaju, odnosno ako su pravilno izradjene obaveze, prema njihovom ostvarenju. Prema tome da bi se dve organizacije takmičile nije potrebno tražiti samo ono što im je zajedničko. (Može se takmičiti npr. omladina brigade sa omladinom jednog okruga.)

U dosta slučajeva nedostaje sistematsko praćenje rezultata, uporedjivanje sa primljenim obavezama i rezultatima postignutim u drugim organizacijama, tako da pocetni polet polako menjava i na kraju takmičenje ostane bez završetka. Dešava se da kod odabara koji rukovode takmičenjem, neki rezultati stižu tek posle dva meseca. Pošto se naša takmičenja odvijaju još uvek na terenu koji je ispresecan neprijateljskim komunikacijama i garnizonima, pa su time (ili iz čisto tehničkih razloga) otežane veze, potrebno je u vreme takmičenja osigurati stalnu kurirska službu između organizacija. Potrebno je obrazovati posebne komisije za takmičenje, koje bi osigurale brzo sakupljanje, kontrolu i sredjivanje rezultata još u toku takmičenja.

Sva naša dosadašnja takmičenja razvijala su se najviše u zemaljskim razmerama, a u najbližoj budućnosti moći će da se organizuju takmičenja u kojima će učestvovati čitava omladina Jugoslavije. Omladinska takmičenja će morati da se uklope u takmičenja čitavog naroda na izgradnji oslobođene Jugoslavije, i mi moramo da tu donešemo naše iskustvo.

Mihailo Švabić

Sastanak savezničke omladine u Londonu

U Londonu održan je omladinski sastanak na kojem je učestvovalo više od 600 delegata. Dvorana je bila okićena zastavama Ujedinjenih Nacija među kojima se vijala velika jugoslavenska zastava s partizanskim zvijezdom. Zidovi su bili ukrašeni velikim slikama iz života i borbe omladine Jugoslavije. Predstavnik omladinskih organizacija pozdravio je kapetana Slavka Komara, delegata USAOJ-a, i naglasio važnost borbe

jugoslavenskih naroda. Drug Komar govorio je pred oduševljenim delegatima o junashtvu i požrtvovnosti omladine Jugoslavije. Zatim su govorili predstavnici britanskih omladinskih organizacija i izrazili svoje divljenje našoj borbi i veliku ljubav koju gaje za našu omladinu. Hor je otpjevao četiri partizanske pjesme. Sastanak je završen pjevanjem naše himne »Oj Slaveni! i britanske narodne himne.

„U ovom momentu srpski narod i omladina sve više uzimaju puške u ruke i kroz njih govore što misle i što hoće. Do sada je u sruši Srbije stvoreno pet divizija Narodno-oslobodilačke vojske Srbije. One već biju bojeve i zadaju teške udarce okupatorima i izdajnicima srpskog naroda nedjećevima, tjetićevcima i dražinovcima. Zahvaljujući borbi naših divizija i uopšte borbi čitave naše Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije, mi smo u stanju da po prvi put od kako znamo za sebe organizujemo svoj I Kongres antifašističke omladine Srbije. Kongres na kome ćemo moći da govorimo što mislimo i što hoćemo. On će se održati na teritoriji oslobođenoj od fašističkih okupatora i izdajnika, pod zaštitom naše Narodno-oslobodilačke vojske. Za ovaj veliki dan, za ovu, do sada, najveću manifestaciju i sastanak srpske omladine, koja treba da održi se u septembru meseca ove godine, pozivamo svu rodoljubivu omladinu da se priprema.“

Iz proglaša Sazivačkog odbora I Kongresa antifašističke omladine Srbije.

Političke

Sateliti napuštaju Hitlera

U Moskvi su završeni pregovori s rumunjskom delegacijom i zaključeno je primirje. Takodjer je prispjela u Moskvu i finska delegacija, nakon što je finska vlada na zahtjev vlade SSSR-a prekinula odnose s Njemačkom i naredila da se njemačke trupe evakuju do 15. ovog mjeseca.

U Bugarskoj je nakon pada Bagrjanova sastavljenova nova vlada. SSSR navijestio je rat Bugarskoj. Nakon pet i pol sati rata, bugarska vlada zamolila je Sovjetski Savez za uslove primirja. Tek nakon što je Bugarska objavila rat Njemačkoj, vlada SSSR spremna je da otpočne mirovne pregovore. U Bugarskoj je došlo ponovno do promjene vlade.

Slovačka u borbi

Raspisao se narodni ustank u Slovačkoj. Jedinice slovačke vojske priključuju se čehoslovačkim partizanima. Vode se uporne borbe protiv okupatora. Oslobođeno je četiri petine cijelokupnog slovačkog teritorija, te je prekinut saobraćaj između Njemačke i Podunavlja, i Karpatских klanaca.

Borba za Varšavu

Otkad se Crvena armija približila Varšavi, vode se u samom gradu borbe između poljskih jedinica generala Bora i Nijemaca. Engleski list „Manchester Guardian“ u svom članku iznio je kako Sovjetski Savez gleda na tu varšavsku avanturu. Crvena armija uporno se bori da razbijje njemačku obranu pred Varšavom i da oslobodi grad. Jasno je da će odluka o sudbini grada pasti u toj borbi, a ne u varšavskoj pobuni koja je već unaprijed bila osudjena na neuspjeh. Organizatori varšavske pobune postupili su bez sumnje lakomisleno, što su bez obzira na planove Crvene armije poveli beskorisnu akciju, čije su jedine posljedice razaranje grada i velike žrtve.

Varšavska buna nema vojničkog značaja. Međutim poljske jedinice generala Bora stvarno bi pripomogle oslobođenju grada da su mjesto bune otpočeli sa rušenjem komunikacija i tako sprječile dopremu svježih njemačkih jedinica na bojište, kao što to rade narodno-oslobodilačke snage generala Zimjerskog.

Interesantno je spomenuti, da — iako je general Bor podigao veliku galamu oko svoje „podzemne vojske“ u rejonu varšavskog pregradja Prage — u stvari nije se našlo ni jednog vojnika iz t. zv. „podzemne armije“ u času kad je Crvena armija oslobođila Pragu.

Narodna uprava u oslobođenoj Poljskoj

U oslobođenim krajevima Poljske preuzima svu upravu poljski Nacionalni komitet, koji je odmah proglašio mobilizaciju svih vojnih obveznika u narodnu armiju generala Zimjerskog.

Otpor u Francuskoj

Londonski list „The Times“ objavio je nekoliko zanimljivih podataka o organizaciji otpora u Francuskoj. Glavna vojna snaga francuskog otpora su slobodni strijelci i partizani, to je vojska francuskog oslobođilačkog pokreta koja se već dvije go-

Illindenskim putem

Mnogi mladići i djevojke, borci NOV, slušaju danas sa zanimanjem i oduševljenjem svaku novu vijest iz Makedonije. Do oslobođilačkog rata malo se pisalo, malo se znalo o Makedoniji. Zloduh velikosrpske hegemonističke klike nije dopuštao da se o toj hrabroj i časnoj zemlji, u jugoistočnom katu Jugoslavije, dozna istina. Makedonske narodne pjesme, koje su dopirale do nas i koje smo mi s ljubavlju i toplinom prihvatali i pjevali — gorile su nam da taj mali slavenski narod čuva u sebi duboko pohranjene najljepše čovječanske osjećaje i vrljine. Poput Pepeluge, divne djevojke iz priče, tiranisali su raskomadanu Makedoniju njeni velikosrpski bugarski i grčki tlačitelji. A pod siromašnim i neuglednim ruhom živjela je i borila se potlačena Makedonija, čuvajući žiju svoje nacionalne svijesti, razvijajući bogatu baštinu makedonske narodne duše, koja je punim sjajem zasjala u Illindenskom ustanku 1893 i ponovno pola stoljeća kasnije, u današnje dane prvog zasjedanja »Antifašističkog sobranja na narodnoto osvoboduvanje na Makedonija«.

Preko pola vijeka bori se Makedonija za svoju nacionalnu samostalnost svjesno, uporno, neustrašivo. Tko sve nije stao surovom nogom na tlo nepokorene »tatkovine«? Od vremena Otomanskog carstva, vremena »kravog sultana« Abdula Hamida pa preko okrutnih bugarskih, grčkih i monarhističkih srpskih zavojevača, sve do današnjih fašističkih grozota — Makedonija je neprestano krvarila kao živa rana.

Narodno-oslobodilačka borba Makedonije, koja se danas u okviru narodno-oslobodilačke borbe ostalih naroda Jugoslavije bliži svom pobednosnom završetku, otpočela je devedesetih godina prošlog stoljeća, osnivanjem prve makedonske revolucionarne organizacije i »Centralnog komiteta«, 1893 u Solunu. Makedonski oslobodilački pokret koji se tada vodio protiv Ottomanskog carstva bio je općenarodni i demokratski. Svoj vrhunac on je doživio u Illindenskom ustanku i »Kruševskoj republici« 1903 godine — i najugledniji makedonski rodoljubi, kao na primjer Dimitar Vlahov, izrasli su iz tih borbi.

Kasnije su, koristeći se slabošću Ottomanskog carstva, započeli svojom ekspanzijom na račun Makedonije Bugarska, Grčka i Srbija, da bi u Balkanskom ratu od 1912—1913 poveli najbestidniju utrku za rasparčavanje Makedonije pod parolom: »Dokle stignemo — dotle je naše!«

Poslije prvog svjetskog rata — u kome je Makedonija mnogo stradala, jer se balkanski front uglavnom razvijao na tlu Makedonije — etnički najčišći i najznačajniji dio Makedonije potpao je pod velikosrpske hegemoniste, drugi dio (od Gornje Džumaje, preko Razloga do Petrića) — potpao je pod Bugarsku, a ostatak pod Grčku.

U onom dijelu Makedonije pod Bugarskom, vlastio je nečuveni teror fašističkog služećeg bugarskih režima Vanče Mihajlova, koji je stajao na čelu zloglasne VMRO. »Sa svakog nesretnika iz ovih oblasti skidane su po dve kože: za državu i za... VMRO!« — tako je ocrtao stanje u bugarskom dijelu Makedonije pretsjednik Antifašističkog vijeća narodnog oslobodjenja Makedonije, Metodi Andonov-Čento.

Pod Grčkom je Makedoncima zabranjeno upotrebljavati materinski jezik čak i u porodicama. Ali pravi križni put započeo je za Makedonce pod Grčkom kad je ova 1923 god., poslije izgubljenog rata s Turском počela s protjerivanjem Makedonaca s njihovog rodnog ognjišta da bi na njihovo mjesto naselila sve one Grke koji su morali iseliti iz Turske.

U staroj Jugoslaviji ne samo da je provodjeno sistematsko ekonomsko izrabljivanje makedonskog naroda, već se i falsifikovanjem njegove historije pokušalo zatajiti i samu nacionalnost Makedonaca, koji su svi proglašeni »Južnosrbijancima«. 12.000 žandarma golim bajonetama bezobzirno je kroz 23 godine čuvalo »javn red i poredak« takozvane »Južne Srbije«.

U takvom stanju zatekla je Makedoniju okupacija. Bugarski fašisti pod okriljem Njemačke nisu po okrutnosti nimalo zaostali sa svojim gospodarima. Jame izmučenih i postreljanih makedonskih ljudi i žena, staraca i starica, mladića i djevojaka, dječaka, djevojčica i dojenčadi u Dabnici, Vataši i Matejči — trebale su biti uvod u potpuno istrebljenje makedonskog naroda. Ali u Makedoniju je dopro poziv Komunističke partije Jugoslavije i poziv druga Tita na narodni ustank — i ona se digla. Oživjele su tradicije Illindenskog ustanka, iznikli su heroji. Putem, kojim je pošao mlađi heroj Makedonije Hristijan Karpoš, pošle su stotine i stotine mlađih, počevši od prvih makedonskih partizana u Kumanovu 1941. g. pa sve do današnjeg općeg narodnog ustanka, koji se u ove dane najjače razgorio u Tikvešu. Broj brigada u Makedoniji u toku zadnjih 2-3 mjeseca povećao se za više od tri puta.

Udio omladine u oslobođilačkoj borbi Makedonije bio je toliki da je okupator stalno trudio kako je »bugarska omladina u Makedoniji odrodjena« itd., drugim riječima htio je reći da se omladina masovno priključila oslobođilačkoj borbi makedonskog naroda. I u samoj Makedoniji ljudi su se dugo vremena opredjeljivali »sa mladinom« ili »protiv nje«, što znači — za narodno-oslobodilački pokret ili protiv njega.

Danas, nakon što je na sam Illidan, 2. avgusta 1944. održano prvo zasjedanje ASNOM-a (Antifašističko sobranje na narodnoto osvoboduvanje na Makedonija) ušla je Makedonija u sretnu i slobodnu zajednicu naroda demokratske federativne Jugoslavije. »Slobodna Makedonija vo ramkite na demokratska federativna Jugoslavija« — to je najomiljenija uzrečica makedonskih rodoljuba. Ona ujedno, u par riječi, najbolje izražava ogroman historijski značaj Prvog zasjedanja ASNOM-a.

Udareni su temelji makedonske države

Na Illidan, 2. avgusta 1944. godine, u manastiru Sv. Prohora na Pčinji, zasjedalo je prvi put Antifašističko sobranje na narodnoto osvoboduvanje na Makedonija. Prvi put u istoriji sačinju se istinski predstavnici makedonskog naroda.

Citavo zasjedanje nošeno je parolom: »Slobodna Makedonija vo ramkite na demokratska federativna Jugoslavija«. Sva sala je iskićena. Pod zastavom kruševske slobodne republike, koja je postala zastavom ujedinjene i slobodne Makedonije i jugoslovenskog trobojka, kao i zastavama naših saveznika, zasjeda radno pretsjedništvo — Inicijativni odbor za sazivanje Prvog zasjedanja. Zasjedanje je otvorio najstariji vijećnik, drug Panko Brašnarov i poslije čitanja niza pozdrava, koji su upućeni ASNOM-u i koje je ASNOM uputio, on daje riječ članu Vrhovnog štaba, general-majoru drugu Svetozaru Vukmanoviću-Tempu koji je, često prekidan, u kratkom govoru istakao ulogu narodno-oslobodilačke vojske Makedonije koja je svojom borbom omogućila sazivanje Sobranja. Ispred Glavnog štaba Srbije pozdravio je ASNOM drug Živojin Nikolić-Brka, komandant 22. srpske divizije, ispred anglo-američke vojne misije g. major Srička, ispred Glavnog štaba Makedonije general-major Apostolski, ispred Antifašističkog fronta žena Makedonije drugarica Mara Naceva, ispred Narodno-oslobodilačkog omladinskog saveza Makedonije drugarica Liljana Čalovska.

Na I zasjedanju ASNOM-a izabrano je pretsjedništvo od 22 člana sa drugom Metodi Andonov-Čentom kao pretsjednikom i drugom Ljupčo Arsovim, sekretarom.

Sudbina makedonskog naroda definitivno je odlučena. Saglašavajući se u svemu sa odlukama II zasjedanja AVNOJ-a i usvajajući ih u cijelosti makedonski narod odlučio je da se i dalje, još žesteći bori i da gradi slobodnu Makedoniju u demokratskoj federativnoj zajednici svih naroda Jugoslavije. U novoj Jugoslaviji, gdje će biti jednaka prava i dužnosti za sve naše narode, biće zaliječene sve rane koje su u petvjekovnom ropstvu pod raznim tiranima zadane makedonskom narodu.

bilješke

dine bori protiv okupatora. Drugie jedinice, sastavljene od o-statača bivše francuske vojske, do sada su izbjegavale akcije. Privremeni francuski parlament pretstavlja Nacionalno vijeće otpora, koje je sastavljeno od 40 delegata, pretstavnika antifašističkih političkih grupa. Čitavom borbom rukovode dva izvršna komiteta, jedan civilni i jedan vojni. 5 članova civilnog i 4 člana vojnog Izvršnog komiteta, čine kabinet francuskog otpora. U svakom mjestu postoje mjesni direktori koji obavljaju propagandne, socijalne i druge radove. U većini mještava postoje Oslobođilački odbori koji na okupiranom teritoriju pomažu Direkcije, a u oslobođenim krajevima oblasne komesare.

Rad na osiguranju poslijeratne bezbjednosti

U Dumbarton Oaks u Americi vodjeni su razgovori o poslijeratnoj bezbjednosti, između predstavnika USA, SSSR-a i Velike Britanije. Na tim razgovorima postignut je sporazum između delegata. Sve tri velike sile slažu se u tome da će se SSSR, USA, Velika Britanija i Kina bri-nuti poslije rata za opću bezbjednost. Ove četiri velesile imat će pravo glasa u međunarodnoj ustanovi za bezbjednost, dok će manje države imati samo savjetodavno pravo.

Za onemogućenje novih pokušaja agresije potrebna je oružana sila. Zato vlada SSSR predlaže osnivanje međunarodnog vazduhoplovog korpusa.

Njemačka tajna oružja

Da bi odvratila pozornost njemačkog naroda od poraza na frontovima, Gebelsova propaganda oduševljeno se uhvatila letećih bombi. O tom njemačkom tajnom oružju piše »Nova Jugoslavija« u svom zadnjem broju. To oružje nazvano »V-1« je zračni torpedi s kratkim krilima koji sliči na avion. Bomba se kreće pomoću motora po principu raketa. Smjer joj daje automatski pilot. Tačnost gadjanja je vrlo slaba, dok probognog dejstva bomba skoro nema. U zemlji stvara jامu duboku svega 30-40 centimetara, dok je površinsko dejstvo leteće bombe jače nego kod obične.

Agencija »Reuter« javila je da su Nijemci počeli upotrebljavati opet novo »tajno oružje«, takozvane Pickaback avione. U zastarjeli bombarder Ju-88 natovare 2-4000 kilo eksploziva, zatim prikače avion uz lovca »Messeršmit 109«. Pilot je samo u lovcu dočim je Junkers bez posade. U blizini cilja otkači se bombarder koji nastavlja sam letjet dok ne padne na zemlju. To novo oružje lakše se ruši jer je veće od letećih bombi i ima manju brzinu.

Ubijen je Ernst Telman

Ženeva, 14. septembra. TASS. U Ženevi su dobijeni izvještaji da su Hitlerovci ubili Ernsta Telmana, koji se nalazio u Njemačkoj u zatvoru od trenutka kada je Hitler prigrabil vlast. Hitlerovska propaganda širi preko berlinskog radia tvrdjenja da je Telman, tobože, poginuo 28. augusta za vrijeme vazdušnog bombardovanja okoline grada Vajmara, gdje se nalazi koncentracioni logor »Buchenwald« u kojem je bio zatvoren Telman.

DNEVNA ZAPOVIJED MARŠALA TITA

Povodom dolaska Crvene Armije na granicu Jugoslavije uputio je Maršal Tito borcima, oficirima, podoficirima i politkomesarima Narodno-oslobodilačke vojske i Partizanskih odreda Jugoslavije ovu

N A R E D B U

Osvanuo je onaj veliki, dugo očekivani dan kome ste vi i desetine hiljada palih heroja kroz tri i po godine teških iskušenja težili. Šestoga septembra stigla je naša velika saveznička, slavna Crvena Armija na granicu Jugoslavije! Hiljade kilometara od Staljingrada i Kavkaza, uništavajući na svom slavnom putu na stotine hiljada mrskih fašističkih osvajača, prešla je naša herojska saveznica da nam pomogne da zadamo posljednji udarac zakletom neprijatelju našega naroda i očistimo našu krvlju zativenu domovinu od omraženih fašističkih hordi.

Nastaju posljednji odlučujući bojevi. Oko 25 krvožednih njemačkih divizija, koje su se sakupile sa svih strana Balkana na teritoriju Jugoslavije, hoće da izbjegnu zasluzenoj kazni i da pobegnu iz naše zemlje. Udarajte nemilosrdno po neprijateljskim kolonama, uništavajte njegovu živu silu. Čim više fašističkih kostiju ostane u našoj zemlji, tím više ćete se odužiti onim bezbrojnim žrtvama koje su pale od zločinačke ruke fašističkih osvajača. Uništavajte komunikacije i spriječite neprijatelja da izvlači iz naše zemlje imovinu našeg naroda i ratnu tehniku kojom je porobio našu zemlju.

Ranjena fašistička zvijer uništava na svom putu sve do čega stigne, ubija našu djecu, žene i starce, hoće da odvede sa sobom odrasle muškarce u Njemačku da bi produžila svoj život još za koji čas. Naša je sveta dužnost pred narodima Jugoslavije da zaštитimo njihove živote i njihovu imovinu i osvetimo preko milijun žrtava naših naroda.

Herojska Crvena Armija na sjeveru i ostali naši Saveznici sa juga i zapada gone fašističke horde prema Njemačkoj. Naša dužnost je pred našim velikim saveznicima da damo sve od sebe u tim odlučujućim bojevima za konačno uništenje omraženih njemačkih osvajača i doprinesemo da se što prije skrate patnje podjarmljenih naroda.

Više nismo osamljeni, već smo čvrsto povezani sa našim velikim saveznicima u borbi za zajedničke nam ciljeve, u borbi za brzu i konačnu pobjedu, u borbi za oslobođenje svih naroda Evrope od najvećeg neprijatelja čovječanstva.

Drugovi borci, oficiri, podoficirи i politkomesari!

Neka vas, osim velike radosti za dolazak Crvene Armije na našu granicu, nadahne i novi potet i odlučnost za još snažnije udarce protiv njemačkih okupatora i domaćih izdajnika. Dokažite i u ovim posljednjim bojevima, da ste dostojni saveznici nepobjedive Crvene Armije!

Narodi naše napućene zemlje i naša Narodno-oslobodilačka vojska i Partizanski odredi radosno pozdravljaju herojsku Crvenu Armiju, koja je za slobodu porobljenih naroda dala nebrojene žrtve.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Položaj, 7. septembra 1944

Vrhovni komandant NOV i POJ
Maršal Jugoslavije
TITO

Odlikovane brigade NOV

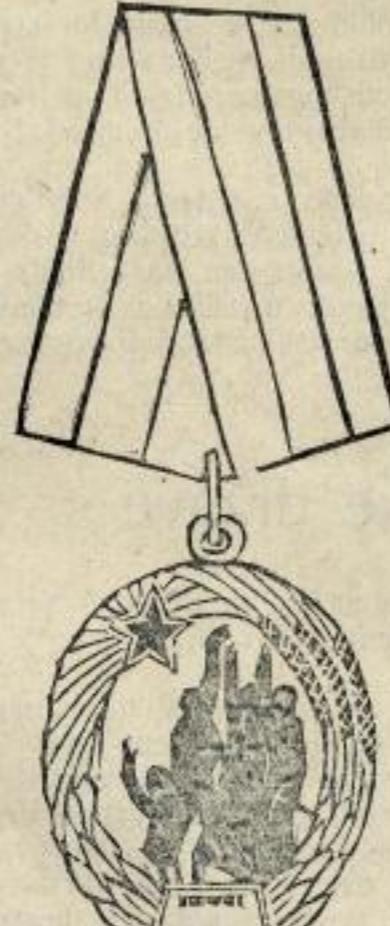
PRESEDNIŠTVO
ANTIFAŠIŠTIČKOG VEĆA
NARODNOG OSLOBOĐENJA
JUGOSLAVIJE

Na predlog Vrhovnog komandanta Narodno-oslobodilačke vojske i Partizanskih odreda Jugoslavije Maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita, od 22. jula 1944. godine, Pretdsedništvo Antifašističkog veća narodnog oslobodjenja Jugoslavije donelo je

O ĐLUKU
o odlikovanju ordenom NARODNOG OSLOBOĐENJA sledećih jedinica Narodno-oslobodilačke vojske:

1. I Proleterska NO Udarna brigada I Proleterske divizije;
2. III Proleterska NO Udarna brigada I. Proleterske divizije;
3. XIII Proleterska NO Udarna brigada »Rade Končar« I Proleterske divizije;
4. I NO Udarna (krajiška) brigada V NO Udarske divizije;
5. II Proleterska NO Udarna brigada VI Proleterske divizije »Nikola Tesla«;
6. III Proleterska NO Udarna brigada VI Proleterske divizije »Nikola Tesla«;
7. II Proleterska NO Udarna brigada II Proleterske divizije;
8. IV Proleterska NO Udarna (crnogorska) brigada II Proleterske divizije;
9. V Proleterska NO Udarna (crnogorska) brigada III NO Udarske divizije;
10. II Proleterska NO Udarna brigada (dalmatinska) XXIX Divizije;
11. VI Proleterska NO Udarna (istočno-bosanska) brigada XII Divizije;
12. II NO Udarna (krajiška) brigada XXVII Divizije;
13. I Proleterska NO Udarna brigada VII Divizije;
14. I NO Udarna brigada VIII

Divizije; 15. V NO Udarna (krajiška) brigada XI Divizije; 16. V NO Udarna brigada »Ivan Cankar« XV Divizije; 17. I NO Udarna brigada XXVI Divizije; 18. Hrvatska omladinska NO



Orden „Narodnog Ostobodjenja“

Udarna brigada »Jože Vlahović«; 19. Hrvatska NO Udarna brigada »Brage Radića« i 20. I NO Udarna brigada »Tone Tomšića« XIV Divizije.

Smrt fašizmu — sloboda narodu

24. jula 1944. godine.

Pretsednik,

Dr. I. Ribar, s. r.

Sekretar,

Rodoljub Čolaković, s. r.

SKENDER KULENOVIĆ

IZ PJESE „STOJANKA MAJKA KNEŽPOLJKA“

*Osvetu, sele, osvetu!
Okaj mi sina Srdjana,
okaj mi mogu Mrđana,
okaj mi sina Mladjena,
kiše je žedno Iljin,
a Knežpolje osvetе!

Krv za krv,
smrt za smrt,
osveti nas,
sele Kozaro,
okaj nas smrtno,
kravovo,
čuješ li jednu uku veliku
s one strane
otkud sunce izlazi?
Nju mi je Mladjen često spominjao:
„Ako poginem, majko Stojanka,
mene će okajati majka Kozara,
mene će okajati majka Rusija,
neće, veli, majko, dugo potrajat
čuje se jedna uka velika!“
I ko gledam svojim očima,
to Mladjenovo sada počima:
Namje jedna vojska crvena
ko da dolazi poplavu golema
a nad tom vojskom,
nad tom poplavom,
kravav oblač,
crven barjak,
i u tom barjaku,
i u tom oblaču,
ko munja sijeva
ukršten
čekić — srp,
i pod barjakom — oblakom
i pred tom vojskom,
na tim vodama rumenim
mašu
dva teška, sigurna vesta:
naslijan, Staljinov brk,
radosti moja,
onaj isti brk,
što mi je Mladjen moj govorio
da bi ga volio vidjeti
neg da je njegovo cijelo Knežpolje!

Gudi zemlja,
valja se vojska s Kremlja,
drhće mrke vratnice
fašističke tamnice,
krečaju stozube žice
u kojima crkava naše maškinje:
Veliko nam se, seklo, i neupamćeno
sprema Iljinje!*

UKAZ PREDSJEDNIŠTVA VRHOVNOG SOVJETA SAVEZNIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA O ODLIKOVANJU MARŠALA TITA, VRHOVNOG KOMANDANTA NARODNO-OSLOBODILAČKE JUGOSLAVIJE, ORDENOM SUVOROVA I S

Za vanredne uspjehe u upravljanju trupama, vodjenju ratnih zajedničkih neprijatelja Sovjetskog Saveza i Jugoslavije, Hitlerove Njemačke i

* Ordenom Suvorova* I. stepena, Maršal Josip Broz Tito, Vrhovni komandant Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije.

Pretsednik Pretdsedništva Vrhovnog komandanta NOV i POJ

M. KALININ

Sekretar Pretdsedništva Vrhovnog komandanta NOV i POJ

A. GORKIN

UKAZ PREDSJEDNIŠTVA VRHOVNOG SOVJETA SAVEZNIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA O ODLIKOVANJU EDVARDA KARDELJA

Za izvanrednu vojnu djelatnost i za ispoljenu pri tom hrabrost i odvjet u borbi protiv zajedničkog neprijatelja SSSR i Jugoslavije, Hitlerove Njemačke i

* Ordenom Lenjina*, Edvard Kardelj, prvi zamjenik pretdsednika komiteta oslobođenja Jugoslavije.

Pretsednik Pretdsedništva Vrhovnog komandanta NOV i POJ

M. KALININ

Sekretar Pretdsedništva Vrhovnog komandanta NOV i POJ

GORKIN

UKAZ PREDSJEDNIŠTVA VRHOVNOG SOVJETA SAVEZNIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA O ODLIKOVANJU ČRDELA, SSR GENERALA I OFICIRA NARODNO-OSLOBODILAČKE JUGOSLAVIJE

Za vanrednu vojnu djelatnost i za ispoljenu pri tom, hrabrost i odvjet u borbi protiv zajedničkog neprijatelja SSSR i Jugoslavije, Hitlerove Njemačke, o

ORDENOM KUTUZOVA I. STEPENA:

general-major Vukmanović Svetozar, general-lajtnant Djilas Milovan, general-lajtnant Zujović Sreten, general-lajtnant Jovanović Arso, general-lajtnant Ranković Aleksandar, general-lajtnant Terzić Velimir.

ORDENOM SUVOROVA II. STEPENA

general-major Apostolski Mihajlo, general-lajtnant Gošnjak Ivan, general-lajtnant Čević Peko, general-lajtnant Popović Koča, general-lajtnant Rožman, general-lajtnant Terzić Velimir.

ORDENOM KUTUZOVA II. STEPENA

general-major Ambrožić Miroslav, general-major Drapšin Petar, general-major Vaso, pukovnik Jovanović Djoko, pukovnik Kovačević Vlatko, general-major Šešić Njegoš, pukovnik Morača Milutin, general-major Matetić Nikola, general-major Kosta, pukovnik Peričin Marko, general-major Rodić Slavko, pukovnik general-major Šegrt Vlado, pukovnik Jakšić Pavle.

Uoči konačnog

U posljednjim danima u Srbiji oslobođeni su mnogi važni gradovi. Nova Varoš, Dub, Kočev, Prokuplje, Bajina Bašta, Knjaževac, Zaječar, Ljuboradje, Surđulica, Divce, Mionica, Streljanik, Brajići, Ravna Gora, Prevojan, Babušnica, Caribrod, Pirot, Guča, Atilje, Ivanjica, Užička Požega, Ljig, Slovac, Negotin, Majdanpek, Valjevo, te Lazarevac — to su samo najvažniji gradovi. Očišćena je većina Srbije, hiljade novih boraca stupaju u naše redove. Kod Prokuplja zaplijenjeno je 8 tenkova, blizu Niša predalo se 2000 Bugara iz 25. divizije. Razbijene su četničke bande, rastjeran Dražin štab i zaplijenjen njegov arhiv. Kod Negotina lijevo krilo NOV spojilo se s Crvenom armijom.

U Makedoniji jedinice NOV oslobođile su Kavadar, Stracin, Lerin, Negotin na Vardaru, Gradska, Kratovo, Brod, Kičevo, Kruševo, Debar, Preševo, Bujanovac, Carevo Selo, Kočane i Prilep. U Skoplju je oslobođeno 300 političkih kažnjenika. Samo u jednoj borbi ubijeno je više od 1000 Nijemaca. Uništeno je 60 kamiona i 1 oklopni voz, razoružane su 29. i 24. bugarske divizije. Bugarska vrhovna komanda naredila je svojim jedinicima u Makedoniji, da se povežu sa komandantom Makedonije generalom Apostolskim. Šav promet u Makedoniji i Srbiji obustavljen je.

U Bosni su oslobođeni gradovi Banja Luka, Bosanski Petrovac, Kladanj, Kuljanovci, Teslić, Vitez, Busovača, Kiseljak, Krešev, Fojnica, rudnik Ljubija, Prijedor, kojeg je branilo 7000 neprijateljskih vojnika, Lašva, Tešanj, Jajce, Bugojno, Derventa, Donji Vakuf, Zvornik, Drinjaca, Modrić, Lukavac, Živinice. Na sektoru Prijedor-Bos. Novi ubijeno je 950 i zarobljeno 1120 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno je 16 topova, 105 teških mitraljeza, 306 puškomitrailjeza, 1200 pušaka, 200 konja, 12 lokomotiva i 25 vagona. Na sektoru Derventa-Doboje ubijeno je 300 i zarobljeno 2100 neprijateljskih vojnika, zaplijenjeno je 10 topova i 20.000 pušaka. 4000 muslimanskih milicionera prešlo je na našu stranu.

U Sremu na našu stranu prešlo je 750 domobrana, osim toga još posade garnizona Petrovaradin, Krušedol, pruge na objekata, je čitav s

oslobodjen

Radio rezultate

septembra

raznim kr

pruge u J

TITOVI JUNACI NEBA

SADA SE PRVI PUT PONOSIM

Piloti prve naše eskadrile (Spitfajera), u glavnom su podoficiri i oficiri bivše jugoslovenske vojske. Kao kapetan Aca Marković mnogi od njih prošli su kroz »veleizdajničke« procese na savezničkoj teritoriji zbog solidarnosti sa narodnooslobodilačkom borbom naših naroda.

Ugledajući se na prve naše pilote iz 1942., kapetana Franju Kluza i rezervnog poručnika Rudia Čajevca, na našu stranu prebjeglo je nekoliko pilota iz domobranstva. Zbog svog rodoljubija i oni su ležali po kazamatama u Africi.

Kairske izbjeglice pokušavali su i drugačije. No Juđine crkavne cekine nijedan rodoljubiv vazduhoplovac nije primao.

Uspjeli su najprije da se bore protiv fašista u savezničkoj vojsci. — Pričao mi je major drug »Zeko« da je kapetan Cenić kao običan vojnik dao 200 sati u savezničkim vojnim operacijama.

Nastavljajući tradicije rodoljubivih oficira, poneseni i prožeti oslobodilačkim duhom naših naroda, oni su ustriali i sada časno nose znake naše, Titove, vojske. To su bili sretni časovi njihovog života. Poručnik pomorskih vazduhoplovstva »Ankon«, pričao su mi, »od radosti je tada klicao: — Sada se prvi put ponosim što sam sin svoga naroda!«

ŠTO PRIJE . . .

Zajedno sa 250 vazduhoplovaca iz otadžbine, u aprilu 1944., prišli su udarnički, kao sva naša vojska — na posao: »Što prije na neprijatelja«, bio je njihov poklik.

Vojnici i mehaničari radili su po 12 sati dnevno, pa i nedeljom, da bi što više aparata osposobili za let. Podigli su kapacitet radionice više nego za trostruku.

Jedna grupa vojnika završila je radio-telegrafski kurs za dva mjeseca. Instruktor, Engleze, toliko je oduševila njihova radna disciplina, drugarstvo i mržnja protiv neprijatelja, da su i oni na kraju tražili da idu u našu eskadrilu.

Piloti su vježbali užurbano i tada kada je temperatura na visini od 2000 m iznosila 30 Celzijusa.

Po satima, letenja naša eskadrila bila je druga po redu. Poslije 1070 sati letenja saveznički instruktori su tražili da posada ide na odmor. Odibili su taj zahtjev, kao što su učili žalbu kad su 18 VIII izvršili »samo« zaštitele letove, svjesni da njihovu pomoć željno očekuju hrabri borci u otadžbini.

TIJESAN MI JE SPITFAJER

Sutradan, ostvarili su svoj zahtjev. I iz vazduha, počele su se sručivati na neprijatelja bujice narodnog gnjeva iz uruganskih zdrijela topova i mitraljeza s naših aviona.

Ni to nije bilo dovoljno.

Kad se vratio kapetan Protić, i radoštan i žalostan, govorio je: »Tijesan mi je Spitfajer. Grudi tek što nisu pukle u Želji da svaki dah sliju u veću bujicu vatre po neprijatelju!«

ZAR BAŠ MENI

U akciju u Kačaničkoj Klisuri, dje je zastavnik Šojić 1941. tukao neprijatelja, pošla je eskadrila. U želji da što prije zasiće u daleka nebeska plavetinu, poletio je među prvima 23-godišnjim pilot Lošić Mehmed-Alija. Ali jednom motor mu je zatajio. Sa suzama gledao ga je i korio: »Žašto si baš meni zatajio?«

KRVAVA UDARNA ESKADRILA

Pilot Delić, koji je iz Sarajeva preko Mostara avionom dobjegao prije par dana, pričao mi je: »Dva dana prije putovao sam vozom koga su na pruzi Mostar-Konjic napali i zapalili »pitomi« kako narod zove naše avione.«

»Zastavnik Šojić je, kad se tog dana odvojio od eskadrile zapalio još dva voza«, dodaje kapetan Božović Duka (pisac knjige o sovjetskom vazduhoplovstvu), »a kapetan Ivanišević iz pikea 2. IX sa dvije bombe pogodio je stanicu Tarcin upravo kad je naša vojska izvršila juriš.«

Čekajući eskadrili na aerodromu potpukovnik Bjelica, stari učitelj letenja, pričao mi je o grupi aviona »U 2«: »Poklonili su nam ih naša ruska braća. U ljutim bojevinama protiv Nijemaca s njima su čuda činili. I naši mlađi

piloti na njima će se brzo učiti jutro u vazduhu.«

»Piloti i mehaničari su stari partizani, kažu mi tamo.«

Jedan od njih se šali: »Duka će se sa »U 2« spustiti i na cestu.«

Radivoje Božić, igrač BSK-a, znao je iznenadjavati loptom, a kamo li neće znati tuči krvavog neprijatelja partizanskim avionom. Leteći s njim divio sam se kako sreća i ruke ovoga druga — kao i drugih — prave avion pokornim i uslužnim.

U ovoj veseloj, hrabroj grupi su još kapetan Malnerić, poručnik Matulić Drago, Najdanović Svetislav, Bogunić Muhamed i Tintor Milan.

Oko 10 sati Spitfajeri su počeli atirati. S kapetanom Lipovšekom, bivšim načelnikom štaba Proleterске brigade »Rade Končar«, prišao sam aparat Zagrepčanina Tomišića. Rekao mi je da idu u akciju na putu Zagreb-Karlovac. Lipovšek ga je ponovno upoznavao s terenom na komu je njegovu brigadu nedavno vodila bojeve.

U blizini zaustavio je svoj aparat italijanski rezervni vazduhoplovni oficir Luigi Rugi, student tehnike. On je poslije kapitulacije Italije prešao na našu stranu i tu Želi da se bori do kraja.

»Zbili smo Hitlerove zračne pirate u mišje rupe«, kažu mi za neprijatelja. »Ali čemo ih i tamo naći da naplatimo milo za drago.«

Dok avioni ponovno uzljeću jedan me piše: »Znaju li tvoji Hercegovci da su naši aparati bombardirali neprijatelja u Bićeći i Gacku?«

Saveznički vazduhoplovni stručnjaci koji su Geringovu Luftwafe učestvali i potkresali joj krila da krvari, sa divljenjem prate junačke podvige naše prve eskadrile, koju su prozvali: krvava i udarna.

MI NEĆEMO STIĆI

Jedan za drugim — odletili su, na neprijatelja . . . u otadžbinu.

»Zavidi im posada II eskadrile koja još vježba u Benini kod Bengazija«, kažu mi drugovi iz grupe »U 2«. Među njima je mnogo omladinaca. Izdaju svoj »Omladinski list«. »I ona velika grupa starih pilota što je otišla u Sovjetski Savez boji se da neće stići učestvovati u borbi . . .«

Svaki pilot je uzeo za svoj aparat jedno ime naših naroda. I ovde Srbin s »Hrvatom«, Hrvat sa »Srbinom«, »Slovencem«, »Makedoncem«, »Bosancem« i tuče neprijatelja.

Kapetan Arkadije Popov svom aparatu dao je ime »Osvetnik V ofenzive«. Takav je on i stvarnosti.

Eto, predusreli su ih, kažu, plemenito zavideći.

I oni će stići. Njihovi aparati nosiće imena pobeda koje će odnositi nad neprijateljem i van granica naše domovine. Borna protiv fašista trajaće — »distrage naše ili njihove« — sve do njihovog uništenja!

PRVI UČENICI

Nekoliko stotina naših drugova omladinača u Sovjetskom Savezu uči vještini letenja i borbi u vazduhu, da bi s posom ispunili zadatke otadžbine, da oni postanu junaci neba.

Taj časni zadatak nije mogao zapasti svima. Na konferencijama oni su birali najbolje između sebe.

»U 1 brigadi XIX Divizije«, pričaju mi drugovi, »omladinac Petrina je dao obećanje drugovima da će dostojno ispunjavati nove zadatke. Primajući njegov puškomitrailjer, novi puškomitrailjer zac obećao je da će, kao i on, nemilosrdno čistiti fašističku pogon iz naše zemlje.«

SMOTRA

Mjesecima su svi oni sanjali svoga vodju i vojskovodju. Na smotri 2. septembra — svi su ga hteli vidjeti — a to se nije moglo. Na aerodromu se posao morao obavljati, a zbog akcija nije bilo ni dovoljno aviona da ih prinesu do mesta. Bilo je jedno sretno rješenje. Oni koji su druga Tita ma i jednom vidjeli moralu su ustupiti mjesto drugima.

Zasjekle su im se riječi druga Tita — »... Vi treba da sprječite okupatora da se nekažnjeni izvuče iz naše zemlje.«

Obećali su da će i u vazduhu ovlastiti Titovi vojnici — Titovi junaci neba.

Nusret Seferović

Mi smo uvijek izjavljivali i danas izjavljujemo, da želimo da primimo u svoje redove svakog pravog sina, koji želi dobro svojoj zemlji, koji voli svoju zemlju, ali ne želi špekulantu, ne želimo one koji hoće da ostvare svoje tamne protivnarođene ciljeve, i mi im poručujemo da se ostave toga posla, jer oni u tome nikada neće uspijeti...

Poslije ove teške borbe, čeka nas težak zadatak da podignemo našu razorenu zemlju iz ruševina. Naša selja i gradovi su potpuno opustjela, jer nemaju svoja gospodare — njih je istrijebio neprijatelj. Naša su polja zapuštena, bit će potrebo mnoga napača, da se sve to svlađa. I baš zato ćemo morati ujediniti sve narodne snage, da bi taj najvažniji zadatak ispunili.

(Iz govora Maršala Tita prilikom proslave dvogodišnjice osnivanja Prve dalmatinske udarne brigade).



OVJETSKIH
A JOSIPA
ODILAČKE
ENA

racija protiv
e, odlikuje se
ant Narodno-

Sovjeta SSSR
og Sovjeta

OVJETSKIH
KARDELJA

muževnost u
čke, odlikuje
Nacionalnog

Sovjeta SSSR
ovjeta SSSR

OVJETSKIH
A SAVEZA
VOJSKE

ževnost pro-
u se:

general-ljutnant
Jovanović Ivan,

ajtnant Dap-
inc, general-

nik Jovanović
or Lekić Da-
ajtnant Nadž
tković Vlado,

Buranovac i Nikinci, te vazduhoplovna
29. i 85. artiljerijska grupa. Na Dunavu,
apljenjena su 2 naprijateljska broda.
vini oslobođeni su Qacko, Avtovac i Fazlagića
Gori oslobođen je Zabljak. U Slavoniji likvi-
ta Perkovac, Vrpolje, Slavonska
i Lipik. U naše redove prešao
enkova iz Daruvara. U Dalma-
otoci Hvar, Brač, Korčula i
Benkovac. Uništeno je 7 tenkova,
30 motocikla i ubijeno 400
steno je 30 mostova.
su oslobođena mjesta Do-
Draganić, Jasina, Dabar u
Vrbovec, Zdenčina, Brezovica
šten je oklopni voz. Na našu
je 140 domobrana i 15 oficira
škole Ubinski. Pruga Zagreb-
a je na 774 mjesto. Ostale pruge
1072 mjesto. Saobraćaj je obu-
oj Krajini oslobođen je grad

likvidirana su 2 uporišta na
ezničke stanice na pruzi Celje-
ik, Sava, Planina, Letuš, Šmart-
Sam za jedan dan srušene su
mjesta i uništeno je 30 tehničkih
2. augusta nadalje obustavljen
ačaj. Blizu Celovca iz voza je
2 zarobljena Engleza.
odobna Jugoslavija objavio je
ofanzive za prvi 10 dana
slobodjeno je 98 gradova u
ma Jugoslavije. Sve željezničke
lavije stavljene su izvan sao-

Omladinske vesti

IZ SVETA

London — Na sastanku savezničke omladine u Londonu, predstavnik fabrika za naoružanje uputio je poruku omladini Jugoslavije. Medju ostalim kazao je: »Mi smo ubjedjeni da će naše dvije zemlje biti ujedinjene u miru, kao što su bile u ratu, za jedan isti cilj, mir u cijelom svijetu«. Predstavnik studentske savezničke omladine rekao je: »Mi obećajemo da ćemo nastaviti rat na uništenju fašizma i ne ćemo dozvoliti da se fašizam ikad više pojavi«.

Španija — Španska omladina učestvuje u velikom broju u borbi protiv Frankovog fašističkog režima. U mnogim gradovima, naročito u Madridu, izlaze ilegalni omladinski listovi.

Australija — U rudokopima ugljena u Wonthaggi nastao je pokret udarnih brigada, koji se proširio i na sve ostale grane industrije u državi Victoria.

Brazilijska — Studenti Rio de Janeira poklonili su vladu 3 aviona za koji su oni skupili novac u toku jednog mjeseca. Avioni su dobili simbolična imena Coventry, Lidice i Pear Harbour.

London — U Londonu izašla je na engleskom jeziku brošura koja upoznaje englesku omladinu sa prilikama na jugoslavenskim univerzitetima.

Indija — U Kalkuti formirane su kulturne grupe, koje su sastavljene od radnika i studenata. Ove grupe na svojim priredbama skupljaju novac za pomoć narodu. Više od 1000 studenata manifestalo je svoje jedinstvo, na zajedničkom mitingu Sveindijske muslimanske studentske federacije i Lahorske studentske federacije.

Južna Afrika — U Johannesburgu izlazi omladinski list »Napredni student«, kojeg izdaje Južno-afrikanska federacija naprednih studenata.

London — Svjetsko omladinsko vijeće poslalo je ranjenim savezničkim vojnicima na zapadnom frontu veću količinu morfija. Tom prilikom poslali su i dopis u kojem govore o velikoj odlučnosti omladine da pomogne savezničkim snagama. General Dwight Eisenhower, vri ovni zapovjednik savezničkih invazionih snaga zahvalio se za plemeniti dar.

Kanada — Savez radničke omladine organizuje zajedničke sastanke omladine iz vojske i pozadine. Članovi Saveza skupljaju i šalju darove vojnicima na front.

S. S. S. R. — Sovjetska omladina uputila je svoje pozdrave mladim savezničkim vojnicima, koji se bore na evropskom kontinentu.

London — U organizaciji »Young Austria« (Mlada Austrija) u Velikoj Britaniji osnovana je poslijeratna komisija. Ta komisija proučava probleme austrijske omladine. Izradila je program u kojima govori o pravima, koja traži austrijsku omladinu u slobodnoj Austriji.

Kina — Više od 20.000 studenata uče za političke i vojničke rukovodioce kineskih jedinica, na univerzitetu VIII Kineske armije, i u japanskih linija.

NAŠI GRADOVI

bile su organizirane male diverzantske grupe koje su počele da uništavaju telefonske i telegrafske veze i da vrše napade na magazine i druge vojne objekte. U tim danima beogradска omladina pokazala je takve primjere herojstva, kojima će se ponositi daleka buduća pokolenja naših naroda. Mladići i djevojčice, od 14 godina pa dalje, napadali su usred bijela dana šapske kamione, poljevali ih bezognom i uništavali. Uprkos vješnjima, koja su bila postavljena u Beogradu na sred Terazija, omladina — srednjoškolska, studentska i radnička — vršila je napade nesmanjenom žestinom.

TITO

Splitom se pronio glas da je Košta ponovo u Splitu i da je započeo špijuniranjem i batinjanjem na ustaškoj policiji. — Vratio se sa svojim novim gospodarima, Ustašama — govorili su Splitčani, da bi zatim stisnutom pesnicom nadodali kako ovog puta neće umrati. Tek što su bili došli crnokosuljaški banditi on, ozloglašeni agent svih protunarodnih režima bivše Jugoslavije, smjesta im je ponudio svoju saradnju, ali je brže bolje morao da pobegne Paveliću osjetivši da se narodna ruka osvetnica podiže da ga satre. I doista, Košta nije dugo šetao splitskim ulicama. Split to ni jednom izdajniku nikada nije dozvolio.

Žurilo se agentu Košti Jerolimu na posao. Bilo je jutro i on je izabrao najkraci put, koji vodi od njegove kuće do policije. U svojoj glavi, famoznoj kartoteci mnogih rodoljuba, on je našao slike jučer na ulici zapaženih povratnika iz italijanskih zatvora i logora. Tu treba jučes da se nešto poduzme. Dobro on znade da bi oni imali štošta da kažu. Treba da ponovo proradi po starome. Ovi Splitčani se i onako ne usudjuju da ga se dotaknu. Na zaokretu male Dugine ulice stajao je jedan plav momak nagnut nad točkom svoga bicikla. Kad ga je Košta već bio mimošao, mladić se uspravi i zovne ga po imenu. Agent se okrene i sav užasnut opazi revolver u ruci mladića. — »Došlo ti je vrijeme

Košta!« Riječi omladincu bile su praćene hitcima iz njegovog revolvara. Bilo je upravo 8 sati. Zadnjih 8 sati ujutro u životu jednog zlikovca. Pred njegovim očima strijelovitom brzinom prodefilirale su mase njegovom rukom okrvavljenih omladinaca i njegovom optužbom strelnih rođoljuba Splita. Jš su zvonično otkucavali 8 sati, a već u desetoj ulici na svojoj bicikli mirno se je vozio jedan plav momak, tajni osvetnik Splita.

Mjesec dana kasnije narodna ruka osvetnica u liku druge dvojice omladinaca likvidirala je ustaško-njemačkog agenta i organizatora Bijele garde mačekovca Vojka Krstulovića, a pred nekoliko dana konačno je platilo za sva batinanja i klanja splitskih omladinaca za vrijeme italo-fašističke okupacije Splita, splitski fašista Petraello, koji se je upravo vratio u Split, vjerujući u sigurnost ustaškog okrilja. U isto vrijeme nadjen je ubijen i jedan ustaški dužnosnik.

Grad Zemun takodjer preko svoje hrabre omladine sudi na rodnim izdajnicima. Nasred ulice ubijen je zloglasni agent Pavelić sa još dvojicom konfiderata.

U Staroj Pazovi dva odvažna Skojevci likvidirali su ozloglašenog sreskog načelnika, koji je svojim zločinstvima učvilio sva sela staropazovskog sreza. Za jedno s njime platilo je glavom i jedan Dražin povjerenik.

U fotografiski atelje šibenskog fotografa Maričića ulaze dva mladića. Njihova dva druga ostali su da ih napolju pričekaju s dosadom razgledavajući fotografije u izlogu. Ušavši, omladinci izjavljuju da bi se htjeli sklikati. — Izvolite, — veli im Maričić umornim glasom. Da, njemu se spava. Jučer je predvodio jednu četničku bandu u pljačkanju sela Razove, Bilice i Rusvine. Još mu u ušima odzvanja kukanje opljačkanih. — Trebalo ih je postrijeljati, — misli on u sebi dok kreće k aparatu da ga udesi za slikanje. Već je ispružio ruku da ga rasklopi, kad odjednom osjeti nož u stabinama. Na njegovo zapomaganje zaprašaše hitci drugog mladića. Budući da se je prasak čuo i na ulici trebalo je požuriti.

U času kada su počeli da žurno kreću svaki svojim pravcem, Antu zaustavi jedan Švabu. — I ti si mi dobro došao — promrlja Ante i zvekne ga revolverom po glavi, dok se Kike, videći druga u opasnosti, povrati iz suprotne ulice, i sigurnim hitcem obori Švabu. Zar bi oni mogli da se uđalje, a da sobom ne ponesu i Šabinu pušku?

Sretni što su osim jednog od najzloglasnijih šibenskih razbojnika usput likvidirali i jednog Švabu, ponosno zakoračaju ulicama puškom u ruci i tek kad opaziše šapske kamione sjetiše se da su u gradu. Ante slomi pušku i odbaci je.

RADOŠEVA POMOĆ

Vidješi da joj iz gnezda stalno ponestaju jaja, Radoševa mati se potuži svojoj susetki i kada joj ova odgovori da je videla njenog Radoša kako piljaru prodaje neka jaja — umalo da se ne onesvesti. Srdito udje u kuću i navali na Radoša. — Je li ti lobove, što kradeš jaja, zar samo to znaš? Zar da tvoj otac kada se povrati iz Ne-mačke zatekne sina lobove? — Udarci su pljuštali po Radoševim ledjima. — Nisam, nisam lovor, nano... zagrenut u suzama govorio je Radoš. — Nego što si radio, ne bilo te — odgovarala je mati udarajući. — Davao sam pomoć za partizane. — Partizane?! — začudjeno ponovi

mati prestajući da ga šamara. — Pa dabome, za partizane — odgovarao je Radoš, glasom ispresecanim od jecanja. — Sva deca daju, i mene je stid ako i ja ne dam. Znaš ono jesen, kad je prošla partizanska prva brigada. Isli su bosi, a zima... Oni se bore za slobodu, da tata što prije dodje iz ropstva. — Mati još uvek začudjena gledala je sina, na čijim su se trepavicama caklile suze. — Što mi to nisi rekao, sine?

Radoš se poverljivo nagnu majci, pa će joj: — Ne smije se to, nano, nikome pričati, jer ako bi saznali gđadovi Dražinovci odmah bi me zaklali.

Na času istorije

Škola u nekom selu pod Dražinom vlaštu. U razredu se održava čas istorije. — Deco, ko je digao ustank za oslobođenje Srbije? Neka odgovore oni koji znaju. — Partizani, partizani — čuju se prigušeni odgovori iz klupa. — Ko? — razdere se razbešnjena učiteljica. Jedan djak iz poslednje klupe ustane i glasno rekne: — Tito i njegova vojska, partizani.

TODOR ČEGAR DAO JE ZA NAŠU VOJSKU 2500 OVACA

Kolika je ljubav našeg naroda prema našoj vojski, pokazuje, pored bezbroj drugih, i primjer starca Todor Čegara iz sela Crnog Vrha, srez glamočki. Pored svoja četiri sina, od kojih su dva poginula, on je našu vojsku pomagao hranom i ostalim potrebama. Od dana ustanka do 15. jula 1944. g. on je dobrovoljno dao:

2500 ovaca — žive stoke, 24 komada krupne stoke, 3 konja, 15 metara žita, 8 metara brašna, 280 kom. gotovog hleba, 15 metara krompira, 85 metara sijena, 150 kg kajmaka, 400 kg suhog mesa, 50 kg slanine, 2500 litara mlijeka, 12 metara vune, 4700 obroka hrane, 25 kom. vreća, 3 biljca, 30 pari opanaka, 4 šamara sa 6 kono-paca, 450 radnih dana, 200 volovskih radnih dana, 195 puta išao u karavan i 1600 dinara.

Sitne vijesti

IZ OMLADINSKIH ORGANIZACIJA

U Srbiji, Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Hrvatskoj nastavljaju se pripreme za održavanje omladinskih kongresa. Sazivački odbori i Kongresa antifašističke omladine Srbije i i Kongresa antifašističke omladine Bosne i Hercegovine, te Hrvatske uputili su omladini proglose.

Sredinom augusta održan je na Baniji zbor, kojemu je prisustvovalo oko 15.000 ljudi. Nakon održanih govora omladina je izvela lijep program. Oko 500 omladinki učestvovalo je u izvedbi programa.

Na Drugoj okružnoj konferenciji USAOJ-a za Prnjavor sakupilo se oko 400 delegata. Kao najveći uspjeh prnjavora omladine iznijeta je činjenica, da je u roku od nekoliko dana prišlo u NOV nekoliko stotina boraca, od kojih je formirana nova Srednje-bosanska brigada.

Omladina čitave Dalmacije sprema se za II Oblasnu konferenciju USAOH-a koja će se održati sredinom oktobra. Održavaju se okružne konferencije. Takmičenje s omladinom Slavonije je u punom jeku.

Omladina III Prekomorske brigade organizovala je na Visu vojničko i sportsko natjecanje između pojedinih bataljona. Miting je zaključen uspjelom kulturnom priredbom.

U Štajerskoj, Oblasni odbor Zvezde slovenske mladine početkom maja otvorio je na neoslobodenom teritoriju tri dvozravnne škole sa više od 100 učenika i učiteljski tečaj.

Omladina Dalmacije učestvuje u kursevima koje su organizovale civilne i vojničke vlasti. Do sada je posjećivalo zdravstvene kurseve 100 omladinaca, razne prosvetne kurseve 119, a druge stručne 365 omladinaca i omladinki.

Omladina iriškog sreza u Vojvodini isjekla je preko 300 telefonskih stupova, te zarobila 8 neprijateljskih vojnika. Omladinci su ubili u Zemunu 3, a u Staroj Pazovi 2 neprijateljska agenta.

Omladina Slovenskog Primorja poslala je našim borcima preko 5.000 paketa sa odijelima i košticama.

U kninskom okrugu u Dalmaciji omladina je izradila 64.000 nadnica i ubila 42 neprijateljska vojnika.

25. augusta o. g. održana je II Okružna konferencija USAOJ-a za okrug Drvar. Ta je konferencija bila manifestacija ne samo džinovskog udjela koji je drvarska omladina dala narodno-oslobodilačkoj borbi na frontu, već i napornog, samoprijegornog rada u pozadini. »U teškoj trogodišnjoj borbi Drvar je dao 13.000 ratnika, boraca i rukovodilaca, među kojima ima 75% omladine«, rekao je drug Boro Kecman pozdravljajući konferenciju u ime vojske. — »Od 1. januara 1944. god. ja sam, drugovi, skovao 5.570 čavala, 2.230 ploča, 630 sikira i motika, 15 plugova... Ja mislim, da je i taj posao isto tako važan kao i borba na frontu. Pozdravite, drugovi, sve kovače na našem okrugu i recite im da i mi kovači čekićem kujemo novu federalnu Bosnu i Hercegovinu«, — rekao je Stevo Gojanović, kovač.

Bilješke iz kulturnog života

NOVA JUGOSLAVIJA je vodeći naš časopis za politička i društvena pitanja.

U najnovijem dvobroju 11-12, pored autentično donešenih deklaracija dr. Šubašića i maršala Tita, nalaze se članci domaćih (F. Mahina, R. Lalić, N. Petrović) i stranih autora: prof. A. Voskresenskog, bivšeg narodnog poslanika, opumomoćenika Nacionalnog komiteta narodnog oslobođenja Grčke Andrea Djimasa, te Iije Erenburga.

U »Pregledu«, pored komentara i bilješki o aktuelnim vojnim i političkim dogadjajima na strani i kod nas, nalazi se izvoran tekst zdravice Čerčila i maršala Tita sa sastanka 12. augusta u Italiji. Donešene su izjave gg. Šubašića Cankara i Save Kosanovića poslije njihovog boravka na slobodnoj teritoriji.

Milovan Djilas, urednik »Nove Jugoslavije«, toplo i neposredno donosi drugi dio svojih dojmova sa putovanja po Sovjetskom Savezu o moralnom liku sovjetskih ljudi, pod naslovom: »Kod Crvene armije«.



KNJIŽEVNOST, literarno-umjetnički časopis, uskoro će početi izlaziti. Časopis treba da okupi oko sebe iksusnije književnike i umjetnike i da posluži kao žarište već postojećeg obimnog stvaralačkog rada — kako se kaže u obavještenju. »Književnost« će nastojati da podigne nivo književnog stvaranja, da u kulturni život unese pravilna shvatljana, brigu o čistoći književnog jezika itd.

Časopis će donositi sve vrste književnih i umjetničkih priloga, prikazivati sve objavljene književne i umjetničke radove, i baviti se svim pitanjima kulturnog života. Uredjivače ga poznavati pjesnik, bivši urednik »Umjetnosti i kritike«, Radovan Zogović. U redakcionom odboru se nalaze Mile Klopčić (Slovenija), Jovan Popović (Vojvodina), bivši urednik »Stožera«, Ivo Frol (Hrvatska), Branko Čopić (Bosna), Puniša Perović (Crna Gora), M. Panić-Surep (Srbija), Venko Markovski (Makedonija), Čeda Minderović i Eli Finci.

Omladina, koja čini veliki dio talenata koji se tek javljaju — čijem formiranju »Književnost« treba da pomogne — sa velikim interesom i radošću očekuje prvi broj »Književnosti«.



Izšao je 33. septembarski, broj organa Antifašističkog fronta žena Jugoslavije: »Zena danas«, koga uredjuju Mitra Mitrović i Olga Kovačić.

Kao i do sada, sadržaj i ovog broja je obilan i raznovrstan. Pisani riječ dopunjuje grafika Djordja Andrejević-Kuna, crtež P. Karamatićevića i fotografije.



Izdavačko preduzeće literature na inostranim jezicima (Moskva 1944), izdalo je na našem jeziku četiri brošure: »Zastava« Valentina Katajeva, »Postali smo drugi ljudi« Benjamina Kaverina, »Malik Gabduljin« P. Skosireva i I. svesku najkarakterističnijih epizoda iz borbi običnih sovjetskih ljudi za oslobođenje Domovine od njemačkih fašističkih osvajača: »Ima ih bezbroj«.

Odgovaraće njemački fašisti za oskrnuće Puškinova groba

Državna komisija Sovjetskog Saveza za istraživanje zločina njemačko-fašističkih osvajača izvršila je od 26. jula do 1. augusta 1944 istražnu pljačku i zločina njemačko-fašističkih osvajača u »Puškinovom zabranu« i ustanovila: da je svjesno i namjerno izvršena pljačka i oskrnuće »Puškinovog zabranu« Akademije nauka SSSR-a.

Aleksandar Sergejević Puškin, genije ruske poezije, rodio se u Moskvi 1799., a umro 1837. U tom vremenu i u životu i u umjetnosti odvijali su se prelomni dogadjaji. Bilo je to vrijeme borbi između Starog i Novog. Zbog svog aktivističkog stava u životu i umjetnosti, visoke kulture i talenta Puškin je zauzeo u ruskoj poeziji najistaknutije mjesto — postao je genije ruske poezije. Pored »Borisa Godunova«, »Jevgenija Onjegini« poznata su mu djela: »Kavkaski zarobljenik«, »Vodoškok«, »Cigani«, novela »Kapetanova kći« i istorijsko djelo: »Povijest Pugačevljeva ustanka«. Na sve kulturne jezike prevećena su njegova djela. Akademija nauka SSSR-a cuvala je u državnom »Puškinovom zabranu«, na drevnoj pskovskoj zemlji, uspomenu koja je sovjetske ljudi napajala snagom kulture. U prvim mjesecima rata njemački tašti digli su svoju pogranu ruku i na ovu svetinju ruske kulture.

U avgustu mjesecu 1941 pretstavnik njemačke vojne komandature obertfeldbobel Osten Finkel otpočeo je pljačku dragocjenosti u Puškinovom muzeju. On je u više manjih dolazi u muzej i odnosio iz njega što bi mu se dopalo — slike, namještaj i knjige. A u jesen 1943 njemački komandant »Puškinske vojne komandature« Trajbholc pripremio je i evakuirao automobilima u Njemačku sve dragocjenosti muzeja. Zimi te godine inžinir Josip Omel otpočeo je sjeću vjekovnog borovika »Puškinovog zabranu«.

Osim toga Nijemci su pljačkali mjesno stanovništvo, izrugivali se ruskim ljudima i ubijali ih. Major Zanger je to lično radio. Sa naročitim sadizmom Nijemci su strijeljali Cigane, medju njima žene i djecu — samo zato što su Cigani.

Krajem februara 1944 proganjeni od Crvene armije sa svete ruske zemlje Nijemci su »Puškinov zabran« pretvorili u utvrđenje. Od kuće (»Kućica Puškinove dadije« od Arine Radićevne) kojoj je Puškin pisao »Godunova« i »Onjeginu« Nijemci su sagradili veliki bunker od 5 naslaga. Na teritoriji parka napravili su rovove za vezu. Sve to nije im pomoglo. Crvena armija oslobođila je Puškinske Gore.

Ostupajući Nijemci su spalili Puškinov »Dom-muzej«. Digli su u zrak Svetogorski manastir, srušili njegovu glavnu crkvu — drevni Uspenski »sabor«, koji je sagradio Ivan Grozni. Ploču za spomenik Puškinu oni su razbili i bacili na smetište. Oni su minirali svu okolinu sa oko 3.000 mina. Pod sam pjesnikov grob podmetnuli su ogromnu količinu eksploziva računajući da će pri prvom neopreznom koraku sovjetskih ljudi doći do eksplozije. Spomenik pjesniku trebao je, prema zločinačkoj zamisli Nijemaca, postati klopka i grob za mnoge sovjetske ljudi.

Slično su učinili s grobom Lava Tolstoja u Jasnoj Poljani. Oni su razorili dom Čajkovskoga, unakazili su kuću Čehova u Taganrogu. Slično su radili s kulturnim svinjenjama u Poltavi i Kanjevu, u Novgorodu, Polocku i Lavovu. Oni su spalili grob Tarasa Ševčenka na Dnjepru.

Članak o vandalizmu njemačkih fašista nad kulturnim spomenicima u zabranu Puškina, »Izvestija«, od 29. augusta, završava: »Sya bol ruskoga srca, gnjev milijuna sovjetskih ljudi, srušiće se na glave hitlerovaca. Ovaj gnjev naoružan je ruskom kulturom, jer Nijemci tuče ruski čovjek, odgojen na Puškinu, jer sovjetski tenkovi i automatske puške pretstavljaju sada na ratističnu nadmoćnost sovjetske kulture... Sve će u potpunosti biti podnešeno na isplatu i u tom spisku ubistava, razaranja, uvreda načiće svoje mjesto i Puškinov grob, obeščaćen od hitlerovaca.«



Leonid Leonov: NAJEZDA

(Drama u 4 čina. — Prevod: R. Zogović i R. Lalić. Redatelj: Vjeko Afrić.)

Ova drama sovjetskog pisca Leonida Leonova nagradjena je Staljinovom nagradom za književnost. Ona je ponikla, kao i bezbrojna divna djela sovjetskih ljudi, u otadžbinskom ratu, u današnjem velikih, odlučujućih bitaka godine 1942. Ona otkrivaju jedno doba čiju su veličinu izgradili — kao jedan — svi sovjetski ljudi u vrijeme fašističko-njemačke istrebljivačke najeze.

Suprotno želi fašističkih istrebljivača, najeza je u sovjetskom čovjeku razbudi najplemenitije osjećaje prema sovjetskoj domovini i pokrenule u njemu du-

boko usadjene snage, pune samoprijegora i odlučnosti u obrani rodne grude. Prosječni sovjetski gradjanin-intelektualac (ulogu Ivana Tihonovića, ljekara, igrao je Ljubiša Jovanović, ulogu njegove žene, Ane Nikolajevne — Olga Malešević) spremjan je da se zbog časti i interesa domovinskog rata odrekne i svoga sina — »nevaljalca« (ulogu sina Fjodora igrao je Vjekoslav Afrić), dokle god iz njegovog držanja izbjegne nezdrav odnos prema otadžbinskom ratu. Ali tim jače je izbila na vidjelo njihova roditeljska ljubav, kad su se uvjerili da njihov sin, zajedno s najboljim sinovima rođene domovine, s rukovodiocima i članovima Boljševičke partije, daje sve, pa i život, za otadžbinu.

Tako ogroman i surov rat, tako podmukao neprijatelj, oživio je otpatke bivših klasi i slomio ljude slabog karaktera. Ali to su bili pojedinci, a ne struja, organizacija, ili pokret, kao što je bilo u ostalom svijetu. Nijemci u SSSR-u su mogli ovdje-ondje stvoriti špijune, ali ne i kvislinške vojne organizacije ili vlast... »nacionalisti«, koje su doveli sobom, došli su u zemlju koja ih nije više poznavala i u kojoj su

»OMLADINSKI BORAC«, list Ujedinjenog saveza antifašističke omladine Hrvatske, broj 28 je jedan od najboljih brojeva do sada. U sadržaju su zahvaćena najaktueltija pitanja i napor omladine Hrvatske u narodno-oslobodilačkoj borbi. Odlikuje se po načinu obrade i likovni prilozima.

Pored članka general-majora Pavla Jakšića, dr. Z. Sremeca, objavljena je jedna pjesma V. Nazora iz zbirke »Pjesme partizanke«. U vezi s 130-godišnjicom Ivana Mažuranića štampan je odlomak »Četa« iz II. pjevanja »Smrt Smilje Čengića«. Sretno je izabran, po svom vaspitnom značaju, uklonak govora M. I. Kalinjina »O nekim pitanjima agitacije i propagande«.



Broj 5 »Riječi omladine« (organ antifašističke omladine Bosne i Hercegovine), koji je izšao 10. septembra, donosi bogat i raznovrsan materijal. Veliki dio sadržaja posvećen je pripremama bosansko-hercegovačke omladine za njen I Kongres. Među ostalima naročito se ističe članak predsjednika ZAVNOBIH-a, druge Kecmanovića-Djede, zatim članak druge Hasanove Brkića: »Izgradjuje se nova Jugoslavija«. Osim podataka iz omladinskih organizacija u ovom broju »Riječi omladine« donesen je odlomak iz knjige »Heroji Krasnodona« (prevod s ruskog) i priča za djecu: »Pioniri i avijatičari« od Branka Čopića.



U Akademiji nauka Sovjetskog Saveza ubrzano se radi oko sastavljanja gramatika slavenskih jezika. Spremaju se gramatike poljskog, srpsko-hrvatskog, češkog i bugarskog jezika. — Akademik Deržavina već je završio rad na bugarskoj gramatici. Ostale će biti sastavljene krajem ove godine.



Preko 30 umjetnika, književnika i javnih radnika Dalmacije, od 18—19. decembra prošle godine u Hvaru, održali su svoju prvu konferenciju na kojoj su, pored ostalog, posebno raspravljali o načinu čuvanja naših spomenika za vrijeme rata. Stupili su u redove Narodno-oslobodilačke vojske, odbora i masovnih organizacija i odatile pazili da se spomenici ne uništavaju i otudjuju. Pred zbirkom starina u Visu i umjetninama s Hvara, danas stražari partizanska straža.

Umjetnici, književnici i javni radnici uputili su jedan proglašenje na narod i Narodno-oslobodilačke odbore, naročito na one u okupiranom dijelu Dalmatinske oblasti, da bdiju i nadziru sve one, kojima su povjerene riznice, arhivi i knjižnice. U proglašenju se kaže: »Te sitne umjetnine većinom su rad naših domaćih majstora i imaju za nas, pored umjetničkog i nacionalnog značenja. One potvrđuju vjekovni slavenski izraz ove oblasti i mi ih ne smatramo praznim dekorom, kio bivši jugoslavenski vlastodršci... Spasili smo svoju narodnost, ponos i ljubav za slobodu; dužni smo da sačuvamo i svoju kulturno-umjetničku baštinu, koju nitko ni oteti ni krivotvoriti ne može.«

već davno izgubili korjen. Oni su... za narod bili Nijemci gori od Nijemaca — ljudi koji su naučili jezik naroda da bi lakše mučili narod i olakšali posao osvajačima. (M. Djilas.)

Bezkičmenjaka Kokoriškina je igrao Joža Rutić, a Fanjunina — iz mrtvih — njemačkog ulizicu, — Nikola Popović. Sotonu iz Gestapo-a igrao je Milan Vučinović, komandanta grada, Vibela, Junus Medvedović.

Sovjetski ljudi, kroz više od četvrt vijeka, nerazdvojno su povezali svoj život i svoju sudbinu sa SSSR-om. Oni bezgranično vole svoga vodju i vojskovođu druga Staljina i tu ljubav nije mogao niti će moći ko poljuljati. To im je dalo snagu koju njemačka najeza nije mogla slomiti. Najeza je pokazala čitavom svijetu nesavladivu snagu zemlje Sovjeta.

Članovi kazališta Narodnog oslobodjenja — među kojima ima dosta mladih, kroz borbu uzdignutih, glumačkih talenata, nastojali su »Najezu« izvesti što vjernije, — umjetnički što bolje.

Premijera je data u čast dolaska Crvene armije na našu granicu.

Mali leksikon

Plebiscit

Riječ plebiscit latinskog je porijekla, a postala je iz riječi plebs. Plebs je bio naziv za prosti latinski puk, dok su se patricijima zvali rimski bogataši. Evo jednog primjera za plebiscit, što doslovno prevedeno znači glasanje naroda.

Dvije države, koje graniče, spore se oko neke pogranične pokrajine ili nekog pograničnog grada, za koje obje tvrde da njima pripadaju. U tim slučajevima se pribjegne tome da se sam narod kraja ili grada oko kojeg se raspravlja glasanjem odluči kome se opredjeljuje. Do plebiscita dolazi kada narod glasa pri donošenju po državu važnih odluka, kao i prilikom odabiranja forme vladavine. Narod tada slobodno glasa za monarhiju ili protiv nje za republiku.

Parlamentat

Parlamentat je demokratska ustanova, skup pravih narodnih predstavnika izabranih (pojedinačnim) glasanjem, ili akamacijom (masovnim izglasavanjem). Oni, zastupajući narodne interese izglasavaju ustav, zakone, odredbe, budžete i sva pitanja važna po sudbinu i napredak nacije.

U bivšoj Jugoslaviji parlament u stvari nije bio demokratski. Izborni pravo nije bilo potpuno s obzirom na to, što pravo glasa nisu imali žene i vojnici. Neke opozicione stranke, među kojim i Komunistička partija, iako pravi predstavnici naroda, nisu smjeli da imaju legalni udio u rukovodstvu države. Naš narod u takovom parlamentu nije video nosioca suvereniteta svoje vlasti, već običnog čuvara monarhije i interesa vladajuće klike, koja je našu zemlju konačno bila dovela do ruba propasti.

Kroz tri i po godine narodno oslobođeničke borbe naši narodi, na oslobođenoj i neoslobodjenoj teritoriji, izgradili su istinske organe narodne vlasti, narodno-oslobodilačke odbore, na čelu kojih stoje Zemaljska antifašistička vijeća federalnih jedinica (za Bosnu i Hercegovinu ZAVNOBIH, za Hrvatsku ZAVNOH itd.). Iznad svih je AVNOJ, istinski narodni parlament demokratske federativne Jugoslavije.

Ratni humor

ŠULCBERGEROV INTERVJU

Poznati američki proizvodnjač intervjuja, gospodin Sulcberger, koji je nedavno vrlo lijepo napisao intervju s generalom Mihailovićem, sad je objavio i odgovore drugih "boraca za slobodu" Jugoslavije, koji su mu se odazvali, na njegova pitanja. Donosimo izvratke iz tih intervjuja.

Šulcberger: Gospodine generale kakvo oružje nameravate upotrebiti sad kad se Beogradu približuju partizani i Crvena armija?

Nedić: To je tajni avion velikog akcionog radiusa, V 3!

Šulcberger: Da li će i V 3 kao V 1 nositi eksploziv i leteti bez pilota?

Nedić: Ne, nosiće moju vladu. Pilot će biti ja.

Šulcberger: Gospodine generale, da li su tačni partizanski izvještaji da je u Sloveniji obustavljen čitav saobraćaj, jer su razorene sve pruge?

Rupnik: To nije istina! Na primjer, po glavnoj pruzi Siška—Vič još uvijek vozi bez smetnja ljubljanski tramvaj.

Šulcberger: Gospodine poglavniče, da li će biti obrana Zagreba nakon pada Berlina onemogućena?

Pavelić: Nikako. Neprijatelj se neće moći približiti Zagrebu, jer su nadaleko i naširoko sve komunikacije koje vode za Zagreb, razorene.

MANERHAJM U VOJNOJ AKADEMIJI

Pitomac: Na koji način završavate vi borbu, gospodine maršale? Da li pozicijskim ratovanjem ili manevrisanjem?

Manerhajm: Kapitulacijom.

Zbog pomanjkanja prostora na drugim stranicama lista pruženi smo u rubrici "ratnog humora" donijeti jednu ozbiljnu političku vijest iz svijeta.

Američki list "Union Jack" piše: prije no što je izvršio samoubistvo von Klinger, njemački ambasador u Rumuniji, bjesnio je po poslanstvu ubijajući puškomitrailjezom. "Svi mi treba da umremo za Firera" govorio je treći kroz zgradu i ubijajući svoje namještenike i saradnike, ne štedeći ni daktigrafkinje. Zatim je ubio sebe pred Hitlerovom slikom.

POGLEDAJ DOBRO!

(Optička varka)

Pogledaj dobro ovu sliku i odgovori brzo da li je šira ili viša. A onda izmjeri da vidiš jesu li se prevario.



(Optička varka je fizikalna pojava zbog koje neke predmete i likove vidimo drugačijima nego što su oni u stvarnosti.)

RJEŠENJE KRIŽALJKE iz br. 11 "Mi mladi"

VODORAVNO: 1, 20 i 41 demokratska federativna Jugoslavija; 8 Rim; 9 vika; 10 osmi; 11 vaš; 13 ro; 15 Marks 16 a, a; 17 CO; 19 A, V; 21 a, b; 22 IO; 23 N O O; 25 boj; 27 gas; 30 SS; 31 Narva; 32 l(vo) R(obar); 34 uši; 36 okup; 39 glad.

OKOMITO (USPRAVNO): 1 Drvar; 2 Maki; 3 kr.; 4 Ribar; 5 A(ntun) Mihajlović; 6 SSSR; 7 Azija; 11 vatra; 12 škrta; 14 ocean; 16 AVNOJ; 18 odbor; 19 avion; 24 maršal; 26 USAOJ; 27 Gau; 28 svi; 29 "Breda"; 33 Bug; 35 ili; 37 "ku"; 38 Po; 39 G(jortan) V(ladimir); 40 aj.

ODOOVORI BRZO NA OVA PITANJA!

1. Gdje je održano I i gdje II zasjedanje AVNOJ-a?

2. Koliko federalnih jedinica ima demokratska, federativna Jugoslavija?

3. Čije ime nosi Omladinska brigada u Hrvatskoj?

4. Koje su jedinice Crvene armije prve izbile na jugoslavensku granicu?

5. Koji je naš korpus prvi uspostavio vezu s Crvenom armijom?

6. Koji su jugoslavenski krajevi prije rata pripadali Italiji i Njemačkoj?

7. Odje se 1941 godine najviše razmehao u našoj zemlji?

8. Ko je komandant Glavnog štaba NOV i PO Srbije?

Sport

Rim. Od 18 do 20 augusta ove godine, održano je u Rimu savezničko plivačko natjecanje, na kojem su van konkurenциje učestvovali i predstavnici NOV Jugoslavije. Naši vaterpolo igrači pobijedili su englesko-francusku momčad sa 6:2 a izgubili u igri protiv tima sjeveroafričkog distrikta NAD sa 3:6. Na 100 metara slobodno pobijedio je naš plivač sa 1:5,3 ispred Francuza Kerambrunea i Engleza Leitinga. Dalmatinac Matović bio je treći na pruzi 100 metara prsno. U štafeti 3x100 pobijedili su Francuzi, drugi su bili naši, a treći predstavnici V. armije.

Bari. Već više od 2 mjeseca nastupa "Hajduk" na medjunarodnim utakmicama. Od 16 odigranih utakmica pobijedio je u svima osim u jednoj koja je ostala neriješena i postigao omjer golova 109:14.

Poznati centerhalf engleske nogometne reprezentacije Stan Cullis počeo je sa stavljanjem momčad od najboljih savezničkih nogometnika u Italiji. Ta momčad nastupiće protiv "Hajduka" i neće biti mnogo slabija od engleske reprezentacije.

Moskva. Natjecanje sovjetskih nogometnih momčadi za "Pehar SSSR" približava se kraju. Prvo natjecanje za "Pehar SSSR-a" održano je 1936 godine, kada je pobijedio tim "Lokomotive" iz Moskve. Godine 1937 pripadao je Pehar "Dinamu" iz Moskve, a od godine 1938 pa na dalje očuvao je pehar u svojim rukama moskovski "Spartak". Ove godine sve se momčadi bore najvećim elanom i većina utakmica svršava s malom goldiferencijom.

Utakmica između lenjingradskog "Zenita" i druge momčadi moskovskog "Dinama" bila je zbog neriješene igre ponovno produžena i tek nakon 210 minuta uzbudljive igre pobijedio je Zenit sa 1:0.

U Moskvi je, 13 VIII održana prva četvrtfinalna utakmica. Moskovski "Torpedo", jedan od najozbiljnijih kandidata za pehar usprkos upornoj igri "Krilja Sovjetov", pobijedio je svog protivnika sa 2:1.

Bari. 27 VIII Na boksačkom turniru nastupio je apsolutni svjetski prvak Joe Luis. U eksibicionim nastupima, ova je svojaprotivnika pobijedio po bodovima s najvećom lakoćom.

Ćira i Mira, DVOJE HRABRIH KURIRA



Slobode nam vjetar novi
Srbijom već piri
Put Dunava Ćira, Mira
Kreću ko kurir!



Idu oni pismo nose
Silno im sе žuri
Kad slučajno okrenu se:
Dušman k njima juri.



Bježali su dugo dugo
I odjednom stali.
— Naši — viknu, pa Rusima
u zagrljaj pali.



Četnik jeca — Petnaj'sti je,
Titov proglaš znamo,
Trčasmo za vama Ćiro,
Da vam se predamo.